Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 20 (14346) | 1974 оной январиин 24, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ГЭЭГДЭГШЭДЭЭ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ ГАРГАХА

АЙМАГУУДАЙ МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

СЭЛЭНГЫН АЙМАГ

Адууhа мал олоор үсхэжүүлдэг хүршэ Сэлэнгын, Зэдын аймагуудай хамтадаа хоорондоо мүрысэжэ ерэ үнинэй. Юhэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ эдэ аймагуудай олохон колхоз, совхозууд үhанай үертэ дайралдажа, нилээд хохидолдо ороhон байна. Мүн сагай уларилай бусад бэрхэшээлнүүд ажал хэрэгтэ ехэ тодхор ушаруулаа hэн. Энэнь арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэдэ нүлөө үзүүлээ.

Мүрысэгшэ аймагуудай 1973 оной арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтэ.

	Сэлэнгын аймаг	Зэдын аймаг
Таряалангай ургаса (хуряагдаhан гектар бүриhөө центнерээр):		
ороохо тариан	7,8	9,3
хартаабха	61,0	33,2
овощ	167	116,0
Тэжээл бэлэдхэлгэ (проц):		
үбhэн	59	58
сенаж	21	22
корнеплод	5	3
ногооной гурил	72	144
силос	55	50
Гол таряалангай продукци гүрэндэ худалдалга (проц):		
ороохо тариан	31	6
хартаабха	106	102
овощ	134	104
Газар шэбхэ зөөлгэ (проц):	83	86
Үрэhэ хүрэнгэ хаалга (проц):		
ороохото таряанай	62	64
Намарай паар хахалалга (проц):	38	49
Мал олошоруулха түсэбэй дүүргэлтэ (проц):		
үхэр	99,9	96
тэрэ тоодо үнеэд	91	96
хонин	99	100
гахай	85	104
морин	95	94
шубуун	—	91
100 эхэ мал бүриhөө ...үүлэгдэhэниинь (толгойгоор)		
тугал	57	53
хурьган	60	60
поршоонхо	1545	1748
унаган	55	64
Малай ашаг шэмэ:		
үнеэн бүриhөө—hүн (кг)	2022	1644
хонин —»— ноохон (кг)	2,8	2,6
гахай —»— үндэгэн (тоо)	45	176
Мал ажалай продукци гүрэндэ худалдалга (проц):		
мяхан	102	89
hүн	102	106
ноохон	100	87
үндэгэн	—	125

ЗЭДЫН АЙМАГ

Илангаяа таряалан, сабшалангай ургаса түсэбөөр хараалагдаhанда хүрөөгүй байшоо. Ургаса ехэтэй куузику, олон жэлэй ногоо ехээр тарижа, hайнаар ургуулха хүдэлмэри эдэ аймагуудта хангалтагүй байhан зандаа. Тиигэжэ ниитын адууhа малые шэмэтэй hайн тэжээлээр хангаха хэрэг гээгдэжэ ябаhаар.

Энэл гол ушар шалтагаанhаа боложо, адууhа малынь олоороо үхэл гарзада ороно, ашаг шэмэнь хараалhанда хүрэмөөр дээшэлнэгүй. Үнгэрhэн жэлдэ Зэдын аймагай ажахынуудта үхэрэйнь 10 процент, хонидойнь — 16 процент, гахайнь 15 процент үхэhэн байха юм. Мүн Сэлэнгын аймагта үхэрэйнь 9 процент, хонидойнь — 11, гахайнь 18 процент гарзалшоо. Мүн эхэ малай hубайрха ушар олон.

Теэд байгаалиин, сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье, үсэд шангаар шадабари ехэтэйгээр ажаллажа, урдаа табиhан зорилгонуудаа урагшатайгаар бэелүүлhэн, түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэhэн түрүүшүүл, коллективүүд мүрысэгшэ аймагуудта яhала бии.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой суута механизатор, Социалис Ажалай Герой Е. П. Бутаковой хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада жэл бүри таряалан дээрэhээ баян ургаса абадаг, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд сабшалангаа hайжаруулжа, үбhэ ногооной үндэр ургаса туйлана.

Сэлэнгын аймагай ажахынуудта 18 hаалишад үнеэн бүриhөө 3 мянган килограммhаа ехэ hү haагаа. Тэрэ тоодо Сэлэнгын совхозой hаалишан, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тадвашкина үнеэн бүриhөө 6003 килограмм, мүн эндэхи hаалишан Р. Цыбикова — 4091 килограмм hү haаhан байха юм. Зэдын аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Д. Я. Свистуновой бригада үнгэрэгшэ жэлдэ гайхамшагта амжалта туйлаа: отарынгаа зуун хонин бүриhөө 150 хурьга томо болгоhон жэшээтэй.

Эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүхы талаhаань шэнжэлжэ, бүридхэжэ, бусад таряашад, малшадые энээндэ hургаха хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулаа haа, гээгдэгшэдые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахын түлөө бүгэдөөрөө оролдобол, нилээд амжалта туйлагдаха байhаниинь элитэ.

Тиин эдэ аймагуудта иимэ хүдэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр ябуулагдаhан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ аймагуудай түлөөлэгшэд бэе бэедээ үсөөн ябалсаа, түрүү коллективүүдэйнгээ дүршэлые бэе бэедээ дамжуулан үгэхэ, мүрысөөнэйнгөө дүн шалгаха хэрэгтэ анхарагдаагүй.

Шэнэ жэлдэ энэ алдуу эндүүгээ усадхажа, мүрысэгшэ аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд гээгдэгшэдые түрүү зэргэдэ гаргаха, хоорондоо баталhан социалис мүрысөөнэй дүн саг үргэлжэ шалгажа байха бэзэ гэжэ hанагдана. Тиигэл haа, 1974 оной түсэб, социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ түрүүшын алхам хэгдэхэ бшуу.

ВИКТОР СТЕПАНОВИЧ ИВАНОВ Улаан-Үдын «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордено «Электромашина» заводой электромеханическа цехтэ ажалладаг юм. Тэрэ—заводой ветеран. Виктор Степанович—5-дахи разрядай фрезеровщик. Түсэбтэ наймадахи табан жэлэй даабарние амжалтатайгаар дүүргэн, Виктор Степанович Иванов СССР-эй Электротехническэ промышленностиин министерствын хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараhан байгаа. 1972 онhоо хойшо хубиин тамгатан болонхой.

Нүхэр Иванов мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ байдаг хүн. Тиин үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан-Үдын индустриальна техникум амжалтатайгаар дүүргээ.

Виктор Степанович дунда hургуули дүүргээд, заводто ажаллахаяа ороhон залуушуулда дүй дүршэлөө, мэргэжэл шадабаряа дамжуулан үгэдэг юм. Эгээл тиимэhээ тэрэ сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан Хандалгада халуунаар харюусажа, Виктор Степанович Иванов түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй даабарние амжалтатайгаар дүүргэхые уялгалба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. С. Иванов (зүүн гарhаа) hурагша Геннадий Куцевта зүбшэл үгэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ КУБА ОШОХОЁО БАЙhАН ТУШАА

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Кубын Коммунис партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Кубын республикын революционно правительствын Премьер-Министр нүхэр Фидель Кастро Русай уряалаар, хани ёhоной албанай хэрэгээр байгша оной январиин hүүл багта Кубын республика ошохонь.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ КОММУНИС БА ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

Социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнарай зүблөөн байгша оной январиин 22-то Москвада нээгдээ. Энэ зүблөөн партийна байгуулалтын шухала асуудалнуудта, тэдэниие аха дүү партинуудай шиидхэжэ байhан дүй дүршэлые халан абалсалгада зорюулагдана.

Энэ зүблөөндэ: Болгариин Коммунис партиhаа — БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Б. Велчев; Венгриин Хүдэлмэришэнэй социалис партиhаа — ВСРП-гэй ЦК-гай секретарь А. Пуллаи; Германиин Нэгэдэмэл социалис партиhаа — СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Х. Долюс; Кубын Коммунис партиhаа — Кубын КП-гэй ЦК-гай Секретариадай гэшүүн И. Мальмнерка; Монголой Арадай-революционно партиhаа — МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь С. Жаланажав; Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиhаа — ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Э. Бабюк, ПОРП-ын ЦК-гай Секретариадай гэшүүд З. Жандаровский, Р. Фрелек; Румыниин Коммунис партиhаа — РКП-гэй ЦК-гай Гүйсэдкомой ба Саг үргэлжын президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь Г. Панэ; Советскэ Союзай Коммунис партиhаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь М. А. Суслов, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнууд И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев; Чехословакиин Коммунис партиhаа — КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь Ф. Онджих гэгшэд хабаадана.

Центральна Комитедүүдэй эмхидхэлэй, уласхоорондын ба бусад хэдэн таhагуудые даагшад, тэдэнэй орлогшонор, тэрэшэлэн аха дүү партинуудай бусад харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадана.

***

Зүблөөндэ хабаадажа байгаа аха дүү партинуудай делегацинууд В. И. Ленинэй Мавзолейн дэргэдэ венок табиба.

ГЕРОЙНУУД—КОСМОНАВТНУУДТА ЭХЭ ОРОНОЙ ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Ленинэй орден, Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотануудые, «Алтан одон» медальнуудые, «СССР-эй летчик-космонавт» гэhэн үбсүүндээ зүүхэ тэмдэгүүдые январиин 22-то Кремль соо замбуулинай «Союз-13» гэжэ онгосын командир П. И. Климукта, бортинженер В. В. Лебедевтэ барюулаа.

П. И. Климук, В. В. Лебедев «Союз-13» гэжэ замбуулинай онгосодо hуужа, замбуулинай замаар амжалтатай ниидэhэнэй, тиихэдээ эрэлхэг зориг, баатар габьяа гаргаhанай түлөө Эхэ оронойнгоо үндэр дээдэ шагналнуудта хүртэhэн байна.

Н. В. Подгорный Эхэ ороной үндэр дээдэ шагналнуудта хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, Советскэ Союзай Геройнууд, СССР-эй летчигууд, космонавтнууд П. И. Климук, В. В. Лебедев гэгшэдые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын үмэнэhөө үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалба.

Шагналда хүртэгшэд замбуулин соогуур ниидэлгын үрэ дүнгүүдые үндэрөөр сэгнэhэнэй түлөө Советскэ Союзай Коммунис партида, Советскэ правительствада үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөөд, Эхэ оронойнгоо ямаршье даабари дүүргэхээр бэлэн байhанаа найдуулба.

(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛДА ДУРАТАЙ ХҮСЭНҮҮДЭЙ ХАРИЛСАА ХОЛБОО БЭХИЖҮҮЛХЭ

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй үрэ дүнгүүдэй үндэhөөр комитедэй бэелүүлхэ зорилгонуудта зорюулагдаhан, Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй президиумэй үргэн заседани январиин 22-то болобо.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлгын ашаг туhада политическэ ба ниитын элдэб хүсэнүүдэй харилсаа холбоогоо улам үргэдхэхые хүсэжэ байhыень Конгресс элирхэйлэн харуулаа гээд комитедэй түрүүлэгшэ Н. С. Тихоновэй элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Конгресс дээрэ хэлэhэн үгэ туйлай ехэ удха шанартай. Эб найрамдалай, арадуудай бэеэ дааhан, аюулгүй байдалай хэрэгые Советскэ Союзай шууд бэхижүүлхээр шиидэнхэй байhыень Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлнэ гээд дэлхэйн түрүү үзэлтэй олониитэ сэгнэнэ.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ баталан абтаhан эб найрамдалта программа бэелүүлгэдэ бүхы талаарнь нүлөөлхэ гээшэ гол зорилгомнай болоно гэжэ совет олониитэ тоолоно гээд заседанида хабаадагшад тэмдэглээ.

(ТАСС).

КПСС-эй Центральна Комитедhээ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумhээ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведhээ

КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Литвагай компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Социалис Ажалай Герой Антанас Юозович СНЕЧКУС 72-той болохоёо байтараа, 1974 оной январиин 22-то гэнтэ наhа бараба гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ехэ шаналалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ	СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ	СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ҮНЕЭДЭЭ hУБАЙРУУЛХАГҮЙН ТҮЛӨӨ

...hаалиин фермын комплекс, дүшөөд шахуу хүдэлмэришэдтэй, 400 гаран үнеэдтэй, эхэеэ хүхэхэгүй олон тугалтай, үнеэдые үрэжүүлхэ тусгаар пунктай юм.

Зоотехническэ бүридхэлэй данса абажа харахада, энэ гүүртынхид жэлдээ 100 үнеэн бүриhөө 90-hээ дээшэ тугал абадаг гэжэ элирнэ. Иимэ hайн дүнгүүдые яажа туйлдаг тухайнь hаалишадтай хөөрэлдэхэдэ: «Ханда Цыденовнагай оролдосо гээшэ. Тэрээнтэй хөөрэлдыт»,— гээд харюусаха юм.

Ханда Цыденовна тус гүүртын техник-үрэжүүлэгшэ, табидахи наhаяа гэшхэжэ ябаhан, бэеэр набтаршаг, ажалай охин соо нилээд бусалhан янзын, намдуухан зантай эхэнэр байба.

— Олон юушье хэлэлтэйб. Түрүүндээ, арба гаран жэл өөрөө hаалишанаар хүдэлhэн хүм. Тиихэдэ искусственна үрэжүүлгые тодоггүй байгаабди. Буха байбал, тугал гараха гэжэ hанадаг hэмди. Теэд, жэлдээ 100 үнеэн бүриhөө дээдэ захань 70 тугал, заримдаа 55—65 тугалшье абаад hалашадаг байгаабди. 1967 ондо колхозой правлени намда техник-үрэжүүлэгшын курсада ошохые дурадхаhан юм, — гэжэ Ханда Цыденовна хөөрэнэ.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо тус гүүртынхид 100 үнеэн бүриhөө 90 тугалhаа үсөөниие абанагүй. Нүхэр Тучинова анха түрүүн үнеэдэй тугаллалдамсаар, дансада тэмдэглэжэ, зоотехническэ заабариин ёhоор, түрүүшынь болзорые алдангүй үрэжүүлжэ эхилээ. Удаань шалгалта хэжэ, ямар нэгэ үнеэнэй hубай үлэхэ янзатай байбал, дахин үрэжүүлжэ, үшөө дахин шалган үзэдэг шанга гурим табяа юм. Түрүүшын жэл хэды тухашарба ядарбашье, удаадахи жэлнүүдтэ үнеэн бүхэнэй тугаллаhан, тугаллаха болзорые мэдээд, hаалишадта hануулдаг, үрэжүүлэгдэхэ үдэрынь үнеэдээ асархыень мартуулдаггүй.

Үнгэрhэн жэл Зүүн-Ториин гүүртынхид тэжээлээр дуталдажа үбэлжэhэн болобошье, 219 үнеэнhээ 201 тугал абажа гараhан байгаа. Мүнөө 205 үнеэтэй. Үрэжүүлгэ хэhэнэй ёhоор, нэгэдэхи квартал соо үнеэдэй олонхинь тугаллаха юм. Мүнөө дэлгэнэhэн үнеэд олон. hаалишад тугаллаха үнеэдэйнгээ хойноhоо онсо hайнаар харууhалдаг заншалтай.

— Энэ үбэлжэлгэдэ тэжээлээр hаймди. Үнеэн бүридэ тэжээлэй 8,7 единицэ хүртэнэ. Хошоод килограмм концентрат толгой бүридэ үгэхынгөө хажуугаар, hаамхай үнеэдтэ литр hүндэнь үшөө 500 грамм талхан нэмэжэ үгтэнэ. Үбhэн, зелёнко, силос бии. 205 үнеэдhээ 205 тугал абахамнай лабтай,— гэжэ техник-үрэжүүлэгшэ Ханда Цыденовна Тучинова мэдүүлбэ.

Эндэхи малшад партида, Совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаhан Хандалгатай hайнаар танилсаад, энэ жэл малайнгаа тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, бүри оролдосотойгоор ажаллажа эхилбэ.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Зэдэ

ЗАЛУУШУУЛ ЗОРИГЖОНХОЙ

Аймагай колхоз, совхоз, предприяти, эмхи зургаанууд болон hургуулинуудта комсомолшуудай Бүхэсоюзна суглаанууд боложо hаяхан дүүрэбэ. 3800 гаран хүбүүд басагадай хабаадалгатайгаар үнгэрhэн эдэ суглаанууд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалга үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ, угтамжын түсэбүүд абтаа.

«Забайкалец» совхозой hаалишад үнгэрhэн жэлэй туршада 1972 онойхиhоо үнеэн бүриhөө 122 килограммаар ехэ hү haажа, гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн юм. Ажалай энэ амжалтада залуушуулай оруулhан хубита тон ехэ. Юуб гэхэдэ, энэ ажахыда комсомол-залуушуулай хоёр фермэ бии. Тэдэ фермэнүүдэй коллективүүд аймаг соогоо үнгэрэгшэ жэлэй эхинhээ хойшо үргэлжэ түрүү зэргэдэ ябаа юм. Совхозой гурбадахи отделениин Хүhөөтын фермын hаалишад КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ үнеэн бүриhөө 2500 килограммhаа бага бэшэ hү haахабди гэhэн угтамжын түсэб абаад, ехэ hү haахын түлөө дэлгэржэ байгаа тэмсэлдэ хам оролсон мүрысөө гэжэ аймагайнгаа залуу hаалишадые уряалба. Энэ уряань hайшаагдажа, аймагай комсомолшууд болон залуушуул нэгэн дуугаар дэмжээ. Тиихэдэ комсомол hаалишад К. Богомазова, А. Петрова, У. Соловьева болон бусад үнеэн бүриhөө 2650—2900 килограммhаа бага бэшэ hү haахабди гээд мэдүүлбэ.

Суулгын совхозой тракторист В. Ласточкин залуушье haа, бэрхэ механизатор гэжэ нютагтаа суурханхай. Тэрэ 1000 гектар газарта зөөлэн хахалалга hайн шанартайгаар хэхэб гэжэ урда тээнь абаhан уялгаяа шэнэлжэ, 1200 гектарта хүргэхэб гээд элишэлээ.

Мухар-Шэбэрэй дунда hургуулиин ахалагша классуудай hурагшанар зунайнгаа амаралтын үедэ «Коммунизм» колхоздо туhалдаг юм. 40 hурагшадhаа бүридэhэн үйлэдбэриин бригадынхид үнгэрэгшэ жэлдэ 60 гектар куузику харууhалжа, гектар бүриhөөнь 424 центнер куузику хуряаhан юм. КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалгые hургуулиин комсомолшууд зүбшэн хэлсэхэдээ, түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые эрхим hуралсалай, габшагай ажалай жэл болгохобди гэжэ бэеэ уялгална. Үйлэдбэриин бригадынхид 70 гектар газарта куузику ургуулжа, гектар бүриhөөнь 450—500 центнер куузику абахын түлөө тэмсэхэбди гэжэ мэдүүлээ.

Февралиин hүүл, март hарын эхеэр аймагай ажахынуудта шэнэ түл абалгын халуун хаhа эхилхэнь. Ушар иимэhээ хонишодой бригада бүхэндэ хурьгашадай олоор хэрэгтэй болохо байhаниинь элитэ. Тиимэhээ түл абалгын үедэ хурьгашадаар 60—70 комсомолшуудые эльгээхэ гэжэ энэ суглаанууд дээрэ шиидхэгдээ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ҮНДЭР УРГАСАДА ЭРТЭЭНhЭЭ БЭЛДЭХЭ

Нёдондо ажахымнай механизаторнууд шэниисын баян ургаса ургуулхын түлөө горитойхон оролдолго гаргажа ажаллаа hэн.

Аяар бүри хабар саhанай hаял хайлажа байха үеэр таряалангайнгаа поли дээрэ наг шэбхэ ехээр зөөжэ гаргаад тарааhан, hайрамай уhа тогтоожо, добо газараа ундалуулhан юм. Удаань газарай хүрьhэнэй гэдэжэ захалхада минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа hэн. Тиигээд лэ хабарайнгаа тарилгые али бүхы агротехническэ заабариин ёhоор богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэhэн байгаабди. hүүлээрнь тарянай залаахануудай hаял бултайжа захалхада бог буртаг үбhыень самоледоор гербицид сасажа усадхаад, полиингоо заха хажууень hайса хахалhан байна. Иигэжэ hайнаар харууhалhамнай дүтэ нааша дуулдаагүй баян ургаса ургуулагдажа, гансашье механизатор, таряашадые бэшэ, мүн хүн бүхэниие баясуулаа бэлэй.

Хуряалгын эхилхэhээ урда бүхы ургасаяа hайнаар, гээлтэ хоролтогүй хуряажа абахаар шиидэhэн хадаа манай колхозой механизаторнууд илангаяа нарата үдэрнүүдтэ бүри эршэмтэйгээр ажаллаа.

Хура бороогой орожо сагай уларилай хэды гасаашье hаань, ажахымнай таряашад бии хүсөөрөө оролдожо, таряа хуряалгаяа ажалай 12—14 үдэрэй туршада үнгэргөө юм. Тингэжэ 20 комбайнер даалгагдаhан 3968 гектарhаа бүхыдөө 50 мянган центнер ороохо суглуулжа абаhан байна. Энэ ехэ тэмсэлэй охин соо ажалдаа онсо шалгарhан түрүүшүүлшье олоор элирүүлэгдээ бэлэй. Жэшээлбэл, комбайн түрүүшынхиеэ жолоодоhон залуу хүбүүд Виктор Бубеев, Цыбикжап Санжиев, Михаил Дармаев гэгшэд үнинэй механизаторнуудhаа дутуугүй ажаллажа, хододоо мүрысөөнэй манлайда ябадаг байгаа. Удаань дүршэлтэй бэрхэ комбайнер Равиль Мубаракшин олоной дундаhаа шалгаран гараа hэн. Тарая хуряалгын үедэ тэрэ бүхыдөө 387 гектарай таряа хадажа, 9200 центнер ороохо сохижо абаа. Удаадахи hууринь би ээлээ бэлэйб гэхэ гү, али 8813 центнер шэнииcэ сохёо hэм. Хоёрдохи hууринда гараhандаа балайшье голхорогшогүйб. Юуб гэхэдэ, шабинь багшаяа ахихадаа гансашье өөрынгөө дүршэлые бэшэ, мүн аха нүхэрэйнгөө hургаал зүб ойлгоhон болоно бшуу.

Ургаса хуряалга хэды бэрхэтэйшье haа, эмхитэйгээр үнгэрөө гээшэ. Теэд би мүнөө хабарай тарилгада бэлэдхэл, газарай үрэжэл hайжаруулха тухай хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Юуб гэхэдэ тээмэндэ түрэл партимнай Центральна Комитет оронойнгоо ажалшадта хандажа, табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые тодорхойлхо байгша ондо бүри ехэ амжалта туйлахыемнай уряалаа гээшэ. Теэд манай колхозой механизаторнууд партиин үгые hайшаан дэмжэжэ, хабарай тарилгада хабаадуулагдаха бүхы техникэеэ түргэн болзорто заhабарилхаар шиидээ. Мүнөө ажахымнай мастерскойнуудта сеялкэ, плуг, культиватор болон тракторнууд түлэг дундаа заhабарилагдажа байнхай. Заримдаа запасной частьнууд дуталдажа механизатор - заhабарилагшадые тухашаруулхаяа яданагүй. Теэд заhабарилагшаднай элэжэ хуушарhан зарим детальнуудаа шэнэлэн, хуушан түхэлдэнь оруулдаг байна.

Техникэ заhабарилхын хаажуугаар үрэhэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри мүн лэ урагшатайгаар ябуулагдаа. Мүнөө складуудтамнай 15 мянга гаран центнер хүрэнгын ороохон хадагалаатай. Тусгаар байгуулагдаhан звеногой гэшүүд колхозойнгоо үрэhэнэй ороохо I-II классай шанартайгаар сэбэрлэжэ хаагаа.

Газар таряалангай мал ажалай продуктнуудые ехээр абахын, бэлэдхэхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрүүлэгдэhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй гуримтай танилсажа, үнэн зүрхэнhөө hайшаан дэмжэhэн ажахымнай механизаторнууд ерэхэ жэлэй баян ургасада горитойхон бэлэдхэжэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой таряалангай ба сабшалангай газарта наг шэбхэ зөөгдэжэ байнхай. Үнгэрhэн намарhаа эхилжэ коммунистнууд Ц. Базаров, А. Раднаев гэгшэдэй ударидадаг лугомелиоративна бригаданууд бүхыдөө 10 мянга гаран тонно шэбхэ зөөгөөд байнхай. Хабартаа эдэ бригаданууд таряалангай газарта 1050 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулха түсэбтэй. Тиихэдэ энэ hарын дүүрэтэр Хүнтэйнгөө таряалан дээрэ хүр саhа тогтоохо ажалаа түгэсхэхэ байнабди. Богонёор хэлэхэдэ, манай колхозой механизатор, таряашад байгша ондо дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, нёдондонойхиhоо бүри ехэ амжалта туйлахаар ажаллана.

Б. ДАРМАЕВ,
Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

КОМСОМОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ XXVII КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Комсомолой областной XXVII конференци 1974 оной январиин 25-да, үглөөнэй 10 часта оперо болон баледэй театр соо нээгдэхэ.

Делегадууд үглөөнэй 8 часhаа бүридхэлдэ абтаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Б. Ц. ДОРЖИЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын хүдөө ажахын болон партийна органуудта олон жэлэй туршада hайнаар хүдэлhэнэйнь түлөө Хэжэнгын аймагай Загаhатын совхозой парткомой секретарь нүхэр Доржиев Базар Цыдыповичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной январиин 22.

Мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ

ЗАЛУУ ФАБРИКЫН ЗОРИЛГОНУУД

— Мүрысөө эмхидхэдэг дүршэл тухайдаа хөөрэжэ үгыт, — гэжэ Бэшүүрэй оёдолой фабрикын директор Зинаида Ивановна Иванова-да хандагдаа.

Үйлэдбэриеэ эхинһээнь адаг хүрэтэр ябажа харуулба. Залуу предприяти гэжэ мэдэнэбди. Табан жэлэй саада тээ саахарай заводой һуурида оёдолой фабрика эмхидхэгдэһэн юм. Бүтээжэ гаргадаг зүйлнүүдынь гэхэдэ, эхэнэрэй хубсаһан: сатин, ситец болоод бэшэ бүдүүдээр плати, халаад, үртэһөөрнь үхибүүдэй плати, панамкануудые оёдог, хилгааһан бүдөөр һургуулиин басагадай үмдэхэ плати (формо), лавсантай торгоор эхэнэрэй плати оёжо, худалдаанда гаргадаг байна. Эдэ зүйлнүүдынь республика дотороо магазинуудта эльгээгдэжэ худалдагдана. Бэшүүрэй оёдолой фабрика гэжэ тамгатай яһала зохидхонууд халаад, платинуудые магазинуудта обёордогбди.

Оёдолой предприятиин заабариин ёһоор үйлэдбэриеэ эмхидхэһэн, ямар бэрхэшээл тохёолдоноб, ажалаа хүнгэдхэхын тулада ямар оншо арга, техникын эди шэди нэбтэрүүлһэн тухайгаа Зинаида Иванова хөөрэнэ.

Эрдэм шэнжэлэлгын Хабаровскын институдтай фабрикын коллектив нягта холбоотойгоор хүдэлдэг юм. Институдай хүдэлмэрилэгшэд эндэ ерэжэ хүдэлһэн, оёдолойнь машинануудта оньһон түхеэрэлгэ зохёожо үгэһэн байна. Жэшээнь, 12 янзын түхеэрэлгэ тааруулжа һуулгаа: шагта хадаха, юумэ хүбөөлхэ, хүбөөгэй бүд хайшалха, бүһэ оёхо гэхэ мэтын түхеэрэлгэнүүдые тааруулан табижа үгөө. Мүн фабрикыншье урлан нарижуулагшад ашатай туһатай оньһон түхеэрэлгэ зохёодог болоо. Хубсаһа эсхэхэдэ бүд арьбалха түхеэрэлгэ эндэхи ухаалан зохёогшод бүтээһэн байха юм.

Фабрикын оёдолшон бүхэн, бригада бүхэн, коллектив социалис уялгануудые зохёожо абадаг гуримтай. Мүнөөшье 1974 оной түсэб уялганууд зохёогдонхой. Уялгануудые абаһанай удаа мүрысөөн эхилдэг. Тиихэдэ фабрикын коллектив Улаан-Үдэ городой оёдолой фабрикатай мүрысөөнэй хэлсээ баталанхай, байд гээд городһоо айлшад буудаг, хэһэн бүтээһэн ажал тухайгаа мэдэлсэдэг, дүршэлөөрөө хубаалдадаг, мүрысөөнэй ябаса шалгадаг, дүнгыень гаргадаг байха юм.

— Залуу басагад-оёдолшодой конкурс үнгэргэдэгбди. Тусгаар дүрим зохёогдонхой, — гэжэ Зинаида Ивановна хөөрэнэ. Энэ конкурсын зорилго хадаа һаяхан ороһон залуушуулай (хүдэлмэришэд тухайда дээро тогтохобди) мэргэжэ дээшэлүүлхэ гэһэн удхатай. Квартал соо нэгэ удаа иимэ мүрысөөн болодог юм. Илагшадта гурбан янзын шан тогтоогдонхой. Жэлдээ ото һайнаар хүдэлөөд, илажа гараһан мэргэн оёдолшон яһала һайнаар урмашуулагдаһан байна. Жэшээнь, 1972 ондо Евдокия Афанасьева конкурсдо илажа гараһанайнгаа түлөө миинтэ путевкоор курортдо амаржа ерээ һэн. Хахад жэлэй дүнгөөр хоёр оёдолшод Галя Перелыгина Рита Разуваева хоёр Болгарияар аяншалха путевкоор шагнагдаа һэн. Сурхайта нуур гэхэ мэтын үзэсхэлэн гоё газарнуудта амархаар түрүүшүүл эльгээгдэдэг.

Бригаданууд хоорондын мүрысөөнэй дүнгүүд һара соо нэгэ удаа гаргагдадаг гуримтай. Фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэдэг үйлэдбэриин комисси байгуулагданхай, дүнгүүдые гаргадаг даабаритай. Сэгнэлтэ (баллай гуримаар) табижа, дүн гаргадаг байна. Бригадануудай мүрысөөнэй һарын дүн гаргахадаа, түсэбэй дүүргэлтэ, продукциин шанар, ажалай бүтээсэ — эдэ гурбан янзын түйлалта, тиихэдэ ажалаа хаяха ябадал гараа гү гэжэ хараада абтадаг байна. Сэгнэлтэшье баһал нимэрхүү гуримаар табигдадаг юм. Жэшээнь, продукциингаа шанар нэгэ процентээр һайжаруулаа һаа, 5 гэһэн сэгнэлтэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн процент бүхэндэ 3 гэһэн сэгнэлтэ табигдадаг жэшээтэй. Ажалдаа гараагүй, журам эбдэһэнэй, голодоһо гаргаһанай түлөө бригадын ажалай сэгнэлтэ доошоо ороход. Тон ехэ сэгнэлтэ абаһан бригадын хүндэдэ ажалай алдар солын туг үргэгдэдэг. тэрэ бригадын коллективтэ 150 түхэриг шан үгтэдэг юм. Эрхим бригадаяа урмашуулжа, Улаан-Үдэ аяншалуулдагшье ёһон бии.

Мүрысөөндэ хабаатай бүхы юумэн: социалис уялганууд, мүрысөөнэй дүрим, конкурсын дүрим, бригаданудай ажалай үдэр үдэрэй дүн, һара бүриин дүн, удаадахи һарын үйлэдбэриин түсэб болон бусадые бэшэжэ, цехэй хананууда бүгэдэнэй үзэмжэдэ хадагданхай. Голодоһо гаргагшадыешье эндэ хаража болоно. Нигэжэ һиилэжэ, бэшэжэ, зураглажа харуулхаһаа гадна, политинформатор, агитаторнууд, технологууд мүрысөөнэй дүнгүүдээр хөөрэлдөөнүүдые хэдэг байна.

Социалис мүрысөө улам абьяастай, хүсэ нүлөө ехэтэй болгохо, хүмүүжүүлхэ үүргыень дээшэлүүлхэ талаар эдэ бүгэдэн туһа нэмэри болоно гэжэ хараабди.

Нигэжэ хүдэлмэришэдэйнгөө дунда зохихо хүдэлмэри ябуулжа, зонтой үгээ ойлголсожо хүдэлһэнэй ашаар тус фабрика үйлэдбэриингөө түсэб-уялга болзорһоонь урид дүүргэдэг болоо. тогтонижоһон коллектив гэжэ аймаг соогоо, мүн министерство дотороошье тоотой болонхой. Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 1-дэ дүүргээд, энэ жэлэй тоогоор хүдэлжэ эхилээ һэн.

1971 онһоо олзо оруулжа эхилһэн байна.

— Хэды түрүү зэргэдэ ябадагшье һаа, бүхы юумэмнай өө-мөөгүй гэхын аргагүй, — гэжэ фабрикын директор һүүлдэнь хөөрэбэ. Продукциингаа шанар тон эрхим һайн болгожо шадаадүйбди. Хүдэлмэришэдэй һэлгэхэ (орохо, гараха) ябадал олоор үзэгдэһөөр. Эхэнэр зоной хүдэлдэг предприяти ха юм даа. Шадаха аргаараа хүдэлмэришэдтөө таатай зохид эрхэ байдал байгуулхые оролдогдоно гээшэ. Басагадай хамтын байра бии. Столово, һургуули, саад-ясли бии. 70 үхибүүдэй ясли-саад бии аад, багадаад, үшөө 60 үхибүүдэй багтаха залгалаа шэнээр баригдажа байна. 240 хүнэй багтаха гурбан дабхар хамтын байра баригдажа эхилэнхэй. Нэгэдэхи дабхартань залуу айлнуудые оруулха хараатайбди, — гэжэ байгаад Зинаида Ивановна ерээдүйн сагта хүдэлмэришэдэй байра байдал һайжаруулха тухайдаа, фабрикынгаа тосхоние (Бэшүүрһээ арбаад модоной газарта холо оршодог юм) болбосон түхэлтэй болгохо тухай олон юумэ дурдаба. Энэ предприятида хүдэлмэришэдэй һэлгэхэ ябадал болюулха гээшэ гансахан фабрикын дирекцииншье шиидхэхэ асуудал бэшэ ха даа гэжэ һанаа һэм.

Д. ЖУГДУРОВА.

КОМСОМОЛ басаган Лида Линейцева Улаан-[...] нарин сэмбын фабрикын нэхэлгын цехтэ хүдэлдэг[...]
Лида — коммунис ажалай ударник. Нүхэр Лин[...]ва 1973 оной үйлэдбэриин даабарие декабриин [...] дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 1068 метр бүд нэхэж[...]гаһан байна.
Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи ж[...] Лидия Линейцева улам бүри эршэмтэйгээр ажал[...] партида, совет арадта Коммунис партиин Центра[...] Комитедэй хандаһан Хандалгада харюу болгон, аж[...] бэлэг барихые шиидэнхэй.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэхэгшэ Лида Линейцева.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фот[...]

Областной партконференциин делегат

ХОЁР ОРДЕНОЙ КАВАЛЕР

Кабанскын аймагай XXXIII партийна конференци дээрэ һунгагдаһан областной партконференциин делегадуудай нэгэн Байгалай совхозой һаалишан Варвара Александровна Власова болоно.

Аймагай суута һаалишадай нэгэн болохо нүхэр Власовагай ажаһуудаг нютаг Елань тосхон юм. Январиин нэгэ үдэр совхозой парткомой секретарь А. А. Поповтой суг ерэжэ, совхозой бэрхэ һаалишантай уулзажа, хөөрэлдэһэн байнабди.

Эндэхи 1-дэхи МТФ-дэ хүдэлдэг 22 һаалишан бүхэндэ симментал үүлтэрэй 25 үнеэн даалгагданхай. Фермын ажал хүдэлмэри хүсэдөөр оньһожоруулагдаһан, 1970 онһоо хойшо үнеэд «Даугава 200» түхэлэй машинаар һаагдадаг.

Варвара Александровна Власовагай ажалай намтар тон юрын лэ. 1942 ондо Тимлюйн долоон жэлэй һургуули дүүргэмсээрээ, Варвара түрэл колхоздоо хүдэлжэ эхилһэн байна. Тиихэ үедэ колхоздо бүтээгдэжэ байһан элдэбын ажалда ябаха үедөө энэ басаган малшан болохоёо тон ехээр хүсөө һэн. Мал ажал дээрэ һаалишадшье олоор дуталдадаг байба. Гэртэхюулэйнгээ хэды ехээр дурагүйдэбэшье һаа, залуухан басаган Варвара бэеэ барижа шадаагүй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түлэг боложо байһан 1945 ондо мал ажал дээрэ хүдэлхэеэ эрид шиидэнгеэр фермэдэ хүрэжэ ерээ бэлэй. Тиихэдэ арайл гэжэ арбан долоон наһа хүрэжэ ябаба. Тэрэ гэһээр мүнөө болотор таһалгаряагүй һаалишанаар хүдэлнэ. Энэ малшанай ажалай замда бэрхэшээлтэй, хүндэ сагууд али олон үзэгдэһэн ааб даа. Тэдээн тушаа Варвара Александровна юрэшье дурдабагүй. Харин мүнөө үеын фермынгээ ажал хүдэлмэри тухай ехэл омог дорюунаар хөөрэжэ үгөө һэн.

— Мүнөө гансал гарнуудни шархиржа, үбдэдэг болонхой. Пенсидэ гаратарни, үшөө табан жэл үлөө. Бэсынгээ элүүр һайн байгаа һаа, фермэдээл хүдэлхэб, — гэжэ Варвара Александровна хөөрэнэ.

Областной партийна конференциин делегат В. А. Власова түсэбтэ наймадахи табан жэлэй дүнгүүдээр «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаа һэн.

1972—73 онуудай үедэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, түйлаһан ехэ амжалтынгаа ба үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, бэлэдхэхэ талаар абаһан уялгануудаа дүүргэхэдээ ажалай габьяа харуулһанайнгаа түлөө Октябриин революциин орденоор шагнагданхай.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ нүхэр Власовагай ямар амжалта түйлаһан тухай тобшо тэдыгээр хөөрэхэ болоо һаа, иимэ байна. Жэлэй туршада 25 үнеэнһээ бүхыдөө 471 центнер һү һааха гэһэн түсэбтэй байһан. Совхозой, һаалишадай бүхэли жэлэй ажалай дүн согсолон хаража үзэхэдэнь, Варвара Александровна 641 центнер һү һааһан байба. Харин 1972 ондо 540 центнер һааһан юм. Энэнь ажахы доторoo эгээл ехэ үрэ дүн болоно. Нэгэ үнеэнһээ һааһан һүниишье бусад һаалишадайхиһаа мүн лэ дээгүүр гэхэ гү, али 3.000 килограммда хүрэһэн байна. Жэлэйнь социалис уялга 2,5 мянга байгаа бэлэй.

Ажалай баян дүй дүршэлтэй һаалишан Варвара Александровна сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абахын хажуугаар түл түрэсэеэ гарзада оруулангүйгөөр тэнжээдэг һайн һайхан заншалтай.

— Нёдондо 25 үнеэнһээ 28 тугал абаа һэм. Мүнөө жэлдэ 25-һаа 25 абтаха байха, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Ямар аргаар нимэ ехэ һү һаанабта гэжэ минии һонирхоходом: «Үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлжэ шадаха хэрэгтэй. Хоёрдохи шухала юумэн гэхэдэ, эхэ мал саг соогоо искусственна аргаар урэжүүлэгдэхэ ёһотой. Үнеэн тугаллаһаар хори хономсоор, щэнээр ороондо орохоор болодог. Түрэхэ ма лые саг соонь шэргээжэ, хоёр һарын туршада амаруулхада ехэ һайн байдаг, — гэжэ В. А. Власова хөөрөө.

Мүнөө хараад үзэхэдэ, үбэлэй эдэ үдэрнүүдтэ Елань тосхоной 1-дэхи МТФ-гэй нэгэ толгой мал бүхэндэ 3 килограмм үбһэн, 20 килограмм силос, 2 килограмм талха тарянай зүйл, шиигтүүлжэ халуун уурада дэбтээгдэһэн һолоомон дуран соонь үгтэнэ.

Фермын ажал хүдэлмэри гуримшуулагданхай гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хараалагдаһан саг соогоо үнеэд һаалгагдажа, эдээлүүлэгдэжэ, сэбэр агаарта гаргагдажа байдаг. Һаалишан бүхэн өөрынгөө хүдэлдэг газарые эмхи гуримтай, сэбэр байлгахые оролдолго гаргана, һүнэй аппарат гэхэ мэтэ юумэнүүдээ саг үргэлжэ угаадаг, аршадаг.

Январиин 8-да фермэдэ суглаан үнгэргэгдэжэ, һаалишадай ажалай дүнгүүд согсологдожо, 1974 оной социалис уялга абтаа.

Үнеэн бүриһөө 2.550 килограмм, бүхыдөө 480 центнер һү һааха гэһэн социалис уялга Варвара Александровна мүнөө жэлдэ абанхай. Фермын коллективэй хараалһан түсэб, уялгануудые дүүргэлгэдэ хубитаяа ехээр оруулха ёһотой байһанаа энэ коммунист һаалишан тон һайнаар ойлгоно.

Байгша ондо бүри эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллахаар зоригжонхой. КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалгада харюу болгон, түйлаһан амжалтануудаа бүри арьбадхаха бээт гэжэ хэлэхэдэмни, түбшэн даруу зантай Варвара Александровна үнэн сэдьхэлһээ зүбшөөһэн шэнги.

Өөрынгөө ажал хэрэгүүдээр Елань тосхонойнгоо хүн зоной дунда хүндэтэй болоһон энэ юрын ород эхэнэр 5 үхибүүдэй эхэ юм.

1963 онһоо хойшо КПСС-эй гэшүүн В. А. Власова фермэдээ партгруппоргоор мүнөө хүдэлнэ. Тэндэнь зургаан коммунист тоологдоно.

Варвара Александровнагай гүрэн түрын шагнал хайрануудые, Хүндэлэлэй грамота, дипломуудые харааб.

— Энэ минии эгээн түрүүшын шагнал. Коммунис ажалай ударнигай значок, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

«Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значогоор хоёр дахин шагнагдаһан юм. Республикын мал ажал хүгжөөлгэдэ ехэ габьяатай байһандань 1972 ондо нүхэр Власовада «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй.

1971 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр «Аймагай эрхим һалишан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болоо.

Жэлһээ жэлдэ эрхим һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа байдаг энэ һаалишание Кабанскын коммунистнуудай областной партийна конференциин делегат болгобо.

М. ЦЫРЕНОВ.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан

ДЭЭШЭЛҮҮЛЭГДЭҺЭН УЯЛГАНУУДЫЕ АБАНА

КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Раднаев партийна эдэбхитэдэй суглаа нээжэ, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй дүнгүүдтэй сугларагшадые тобшохоноор танилсуулаад, аймагай партийна организациин 1974 ондо бэелүүлхэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Партиин ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой ябуулжа байһан гадаадын болон дотоодын политикые һайшаажа, дэмжэжэ байһанаа коммунистнууд мэдүүлээ.

Хүдөө ажахын, промышленностиин, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, 1974 оной түсэбтэ даабарие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаха байһанаа Баргажанай-Адагай поселково Соведэй түрүүлэгшэ В. С. Кучумов, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник Ц. А. Аюшеев, Баргажанай совхозой парткомой секретарь Б. Я. Шрагер, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Патраков, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой нюмбайнер, Ленинэй орденой кавалер Б. Х. Дармаев, Хилганын совхозой ахалагша һаалишан К. Г. Гармаева болон бусад тэмдэглээ. Мүн КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые тэдэ абаа.

Б. ЛИНХОЕВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

Баунтын аймагай «З[...]ты Ленина» колхозой [...]шод КПСС-эй ЦК-гай Х[...]далга бэшэгтэй бүхы ф[...]мэнүүд дээрэ танил[...] байна. Хандалгатай та[...]сахын тула тус колх[...] главна зоотехник Ник[...] Гатапович Цыбиков ехэ[...] ажал хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхо[...] главна зоотехник Цыби[...] Хандалгатай танилсана.

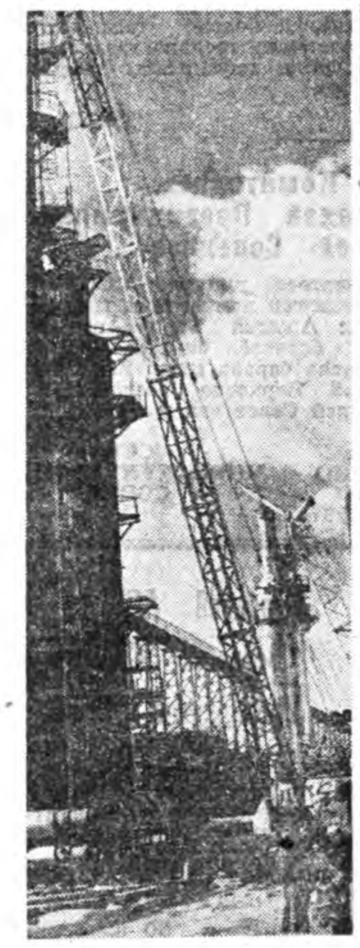
С. БАЛДУЕВАЙ фото[...]

ЗАЛУУШУУЛА[...] ШЭНЭ КОЛЛЕК[...]

1974 оной ажалай түрүүшын үдэрнүүд удаа дараалан үнгэржэ байна. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, Яруунын аймагай «Улаан Туяа» совхозой малшад юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхын түлөө эршэ шангатайгаар ажаллаха зорилго урдаа табинхай.

Энэ зорилго хүсэндэнь хүргэлгэдэ ажахын комсомолшууд болон залуушуул эдэбхи хэшээлтэйгээр хам оролсоно. Тэдэнэй үүсхэлээр һаяхан энд комсомол-залуушуулай шэнэ гүүртэ эмхидхэгди[...] гэрһэн жэлдэ нютаг[...] һургуулиин арбадахи [...] дүүргээд, түрэл ажахы[...] дэлхөөр үлэһэн Даба [...]рылов, Света Апханова, [...]ра Мангутова гэгшэд [...] 105 толгой гунжадые [...]жа абаад, оролдосотой[...]наар харууһалжа за[...] Тэдэ малаа гээлтэ хор[...] оруулангүйгөөр, тобир[...]наар ондо оруулхаар [...] абанхай.

Д. ШИРАБО[...]
хүдөө бэшэг[...]

Белоруссида баригдажа байгаа Мозырска нефть буйлуулдаг завод. Шэнэ предприятиин барилга үдэрһөө үдэртэ эршэдэнэ. 150 метр үндэр соргын барилга һаяар дүүрэхэнь. Технологическа түхеэрэлгын главна корпус баригдажа байнхай. Холодильна түхеэрэлгэ хабсаргагдана.

Заводой түрүүшын ээлжээн ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилгын уһастогуудай нэгэндэ. Технологическа түхеэрэлгын элдэнноhуудхабсаргагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЛЕНИНИЗМ—КПСС-эй ПОЛИТИКЫН НАУЧНА ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

Дэлхэй дээрэхи нииты хүгжэлтын зайлашагүй гол шэнжэ шэглэлнүүдые тодорхойлон, ушар байдалые хэдэн арбаад жэлээр урид сэсэн мэргэнээр тайлбарилан, В. И. Ленин нигэжэ бэшэһэн юм: «Социалис общество эмхидхэхын тула политическэ засагые пролетариадай эзэлэн абаха ябадал гол зорилго болгохо зэргэтэй хүдэлмэришэдэй тусгаар политическэ партинуудые тогтоон байгуулха гэжэ пролетариат оролдохо ёһотой» (Зохёолнуудай гүйсэд суглуулбари, 4-дэхи том, 172-дохи нюур). Эдэ программна үгэнүүдэй бэшэгдэһэнһээ хойшо үнгэрһэн 75 жэл тэдэнэй тон зүбые бүрин баталһан: марксизмын мүнхэ теорие хэлбэришэгүйгөөр баримталан, В. И. Ленин манай орон дотор Коммунис партие байгуулһан, тэрэнэй хүтэлбэри доро пролетариадай революци мандуулагдаад, хүгжэлтэ түгэс социалис общество арад зоноор тогтоогдоһон түүхэтэй. Марксизмын агуу суртал олониитын ажабайдалда бодото бэелэлээ олонхой. Теоретическэ оюун бодол, бодото хэрэгүүд Коммунис партиин политика дотор ниилэн найралдаад. ямаршье юумэндэ булигдахагүй, зохёон байгуулхы түгэлдэр хүсэ бүрилдүүлээ. Энэнь бодото байдалһаа харагдана.

Ленинэй нэрэ хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын түүхэдэхи үндэһэн хубилалтануудтай, капитализмһаа социализмда, коммунизмда тэрэнэй орохо ябадалтай таһаршагүй холбоотой юм. Дэлисэ далайсын, гүн гүнзэгы удхын талаар, дэлхэйн хүгжэлтэдэ хабаатай хойшолонгуудай талаар энээнһээ үлүү ехэ юумые хүн түрэлтэн үзөөгүй байха. Октябриин революциһаа уг унгитаи энэ үндэһэн хубилалтын эхин дээрэ агууехэ теоретик, эмхидхэлшэ, революционер, вождь Ленинэй сэсэн мэргэн ухаан гайхамшагаар тодорон харагдаа. Социалис революци хэхэ, шэнэ общество байгуулха зайлашагүй шухала болоһон тухай асуудалай бүхы арадуудай үмэнэ табигдаад байһан үедэ, империализмын оршон байдалда марксизмын һургаалые саашадань үргэлжэлүүлэн, В. И. Ленин оппортунис хазагайруулгануудһаа марксис теорие хамгаалһан, тэрэние бүхы талаарнь хүгжөөһэн ба баяжуулһан, манай партие, уласхоорондын коммунис хүдэлөөе суртал бодолой, теоретическэ талаарнь зэбсэглэһэн байна. Ленинэй мүнхэ нэрэ тэрэнэй урда тээхи сэсэн мэргэн бодолтодой — Марксын ба Энгельсын нэрэ солонуудтайнь зэргэлэн дурдагдадаг, эдэнэй хамтын һургаал бүхы дэлхэй дээрэ мэдэрэгдэхэ ёһоороо мэдэрэгдэдэг болоһон — марксизм-ленинизм гэжэ алдаршаһан байха юм.

Марксизмын бүхы гол хубинууд — философи (диалектическэ ба историческа материализм), политическэ экономи ба научна коммунизм (революционно ёһоор капитализмын зайлашагүй унагаагдаха, коммунис обществын тогтоогдохо гурим ёһонууд) Ленинэй зохёолнууд дотор саашанхи хүгжэлтээ олоһон байдаг. Шэнэ үе сагаар табигдаһан, олониитын ажабайдалай тон шухала асуудалнуудта түгэс бүрин, научна ёһоор тодорхойлон тайлбарилагдаһан харюунууд Ленинэй тэдэ зохёолнууд дотор үгтэнхэй.

Марксизм хадаа тэрэнэй саашанхи үргэлжэл, хүгжэлтэ болохшо ленинизмһээ таһаршагүй юм. Ленинизм болбол империализмын ба пролетарска революцинуудай үеын, капитализмын зайлашагүй хосорхо, коммунизмын илан мандаха үеын марксизм мүн. Марксизм-ленинизм гээшэмнай дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгаха оюун бодолой түгэлдэр хүсэтэ зэбсэг болонхой. Тэрэнэй интернациональна удха шэнжэтэй, үнэн зүб, нүлөө ехэтэ хүсэн байһаниинь дэлхэйн түүхын хүгжэлтөөр, уласхоорондын социализмын гайхамшаг илалтануудаар тодоруулагдан баталагдаа.

Мүнөө сагай хархис номнолшод марксизм-ленинизмын хүсэ нүлөөе һуларуулха гэжэ оролдон, худал хуурмаг үгэнүүдые тараадаг, бодото баримтануудые хазагайруулдаг, хардалга гүжэр дэлгэ хэдэг байна. Марксизм-ленинизмые тус тусгаар, тад ондоо хоёр хуби болгожо зорюута хубааха гэһэн эрмэлзэл — тэдэ номнолшодой шуналтайгаар хэрэглэдэг аргануудай нэгэн юм. Тэдэнэй ойлгомжын ёһоор, марксизм гээшэ «теоретическэ хараа шэглэл», ленинизм — «политическэ суртал бодол» болоно. Гэхэ зуура, эдэ һэдэлгэнүүдһээнь ямаршье үрэ гаранагүй. Марксизм-ленинизм хадаа нэгэдэмэл, таһаршагүй холбоотой һургаал мүн. Энэ һургаалые хоёр ондоо шэнгеэр харуулха гэжэ оролдодог хархис номнолшодой бүхы һэдэлгэнь буруу һүрэнэ. Ленин марксизмын философие тайлбарилхадаа, иигэжэ бэшэһэн юм: энэ философи сулагы хэһэг буладһаа бүридэнхэй. Үнэн бодото байдалһаа хадуураагүй һаа, тэрэнэй нэгэшье гол тобшолоые, нэгэшье гол хубиие таһалан һалгаажа шадагдахагүй. Марксизм-ленинизмын бүхы һургаал тушаа үргэлжэ дээрэнь иигэжэл хэлэхэдэ болохо.

Мүнөө сагай байдалда хабаатай ямаршье шухала асуудалые — теориин гү, али политикын, ажахын гү, али соёлой, ажалай гү, али ажаһуудалай, суртал бодолой гү, али бодото хэрэгэй, эб найрамдалай гү, али дайнай, дотоодын гү, али уласхоорондын харилсаануудай асуудалые эбаад үзэбэл, Ленин эдэ бүгэдэн тухайда бодомжолһон байгаа гэжэ, эдэ һалбаринуудай хүгжэлтэ тэрэнэй урьдшалан заа-һанай ёһоор лэ бэелүүлэгдэнэ гэжэ, ямаршье зорилгые тэрэнэй заабариин ёһоор лэ шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ ойлгон мэдэрхээр. Ленинэй сэсэн мэргэн бодолой хүсэн иимэ. Ленинскэ гэһэн ойлгомжо бидэндэ, совет хүнүүдтэ — эгээн нарин нангин, эгээн арюун, эгээн һайн һайхан, эгээн үнэн сэхэ, зүб, хүндэтэй гэһэн ушар удхатай. Ажалшадта, хүн түрэлтэндэ алба хэхэ хэрэгтэ бүхы ами наһаяа зорюулһан Ленинэй мүнхэ образ, — совет хүн бүхэнэй ажабайдалдань, ажал хэрэгтэнь жэшээ болоно.

1924 оной январиин 21—22-то болоһон, РКП(б)-гэй ЦК-гай онсо яаралтай Пленум (Партида. Бүхы ажалшадта) өөрынгөө Хандалга соо иигэжэ мэдүүлһэн байдаг: Партимнай Ленинэй зааһан замаар дабшаха, тэрэнэй гол захяа заабаринуудые онсо оролдосотой нэтэрүүгээр бэелүүлхэ, эдэнэй эсэслэн илаха хэрэгтэнь дэлхэй дээрэхи ямаршье хүсэн һаад хэжэ шадахагүй.

Манай парти Ленинэй зааһан замаар 50 жэлэн туршада совет арадые толгойлон дабшахадаа, тэрэнэй захяа заабаринуудта хододоо үнэн байгаа, суртал бодолнуудыень хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлээ. Совет арадай бүри ехэ зорилгонуудые табиха тума партиин хүдэлмэринь улам харюусалгатай болоно, Ленинэй суртал һургаалай теоретическэ баялигта, тэмсэлшэ, зохёон байгуулагша тэрэнэй бодото дүй дүршэлдэ хандаха эрилтэ улам ехээр табигдана. Советскэ Союзай Коммунис партиин дотоодын ба гадаадын бүхы политика марксизм-ленинизмын суртал һургаалые, теоретическэ гол заабаринуудые үндэһэн болгоно, тэрэнэй генеральна хараа бодол тодорхойлогдоно.

Ленинэй бүхы ажал ябуулга — ажалшадай бата, үнэн зүб замда оролгодонь туһалха гэһэн нэгэл, гол зорилготой. В. И. Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор, энэ замынь «коммунис обществын ерээдүйн һаруул һайхан, бүгэдэ ниитын баян дэлгэр байдалда, бата бэхи найрамдалда» хүргэхэл (36-дахи том, 78-дахи нюур).

Ленинэй эмхидхэн байгуулһан Коммунис парти — совет хүнүүдэй агууехэ омогорхол болоно. Энэ партиин хүтэлбэри доро тэмсэлэй ба зохёон байгуулгын ехэ, алдарта замаар дабшан ерээд, коммунис общество амжалтатайгаар байгуулжа байна. Манай парти анхан Ленинние тойрон нэгэдэһэн соратнигуудайнь, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгэй түлөө шэн зоригто революционно тэмсэлшэдэй, адли үзэл бодолтодой багахан бүлэг байһан аад, өөрынгөө зэргэдэ 15 миллион шахуу коммунистнуудые элсүүлэн жагсааһан, дэлхэйн хүгжэлтэдэ түгэлдэр нүлөө үзүүлдэг, олониитын политическэ эмхи болон ургаа. Хүдэлмэришэн ангиин парти боложо мүндэлһэн манай парти урдынхидаал адляар хүдэлмэришэн ангида түрүүшын ээлжээндэ түшэглэдэг, бүхы совет арадай дайшалхы, шалгармал манлай болонхой.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев партиин политикын түлөө эдэбхитэй, ушараа һайн мэдэхэ тэмсэгшэд болгошо партийна организацинуудай зорилгонуудые тодорхойлон, КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ 1973 оной декабрьда иигэжэ хэлээ һэн: «Партиин үндэр нэрэ хүндэ — манай эгээн үнэтэй баялиг юм, нүхэдүүд».

Совет арадай политическэ ударидагша байгша партиин үүргэ мүнөө бүри ехэ боложо байна. Энэнь политическэ, эмхидхэхы хүтэлбэриеэ улам һайжаруулха эрилтэ табидаг коммунис байгуулалтын зорилгонуудай бүри үргэн дэлисэтэй, орёо нарин боложо байһан ушараар тайлбарилагдана. Гүрэн түрын, олониитын хэрэгүүдые, хамтын үйлэдбэрие ударидаха хэрэгтэ олон миллион ажалшадые элсүүлгэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлэй улам ехээр урган бадаржа байһан ушар, социалис демок[...]тиин саашанхи хүгжэл[...] сэхэ түсэблэлгые нютаг[...] үүсхэлтэй тааралдуул[...] ябадал олониитын ажаб[...]дал эмхидхэлгын, хүдэл[...]ришэдэй оролдолго хү[...]лэлгэ залан нэгэдхэл[...] хэм хэмжээе улам үргэ[...] тэдэнние нэгэдэмэл, ни[...] уг зорилго түйлаха ябад[...]да тааралдуулха эрилтэ [...]бина.

Мүнөө сагай оршон ба[...]дал, бүхы дэлхэй дээр[...] ангиин ба үзэл бодол[...] тэмсэлэй орёо ба өөрсэ [...]лоһон ушар уласхоорон[...] политикын талаар тодо [...]нор хараа бодол баримта[...] бэелүүлхэ эрилтэ ма[...] ороной үмэнэ табина. Дэ[...]хэйн коммунис хүдэлсэ[...] гол ёһонуудта үнэн бай[...] уласхоорондын үргэн [...] харилсаа, холбоотой Лени[...]скэ парти лэ иимэ ха[...] бодол тодорхойлжо [...] байна.

***

Лениннээ хододоо [...]гаал абаха, ленинизмые гү[...] гүнзэгыгөөр, анхаралта[...]гаар шудалха, Ленинэй [...] аргые ажал хэрэгтээ, поли[...]тическэ ба эмхидхэхы хүдэл[...]мэридөө хэрэглэхэ гээш[...] коммунист бүхэнэй арюу[...] уялга болоно. Тиигэад [...] байбал, Совет Эхэ ороно[...] үмэнэхи агууехэ зорилго[...]нууд амжалтатайгаар бэ[...]лүүлэгдэхэ. Дэлхэй дээрэ[...] сүлөөрэлгын тэмсэлдэ, манай орон дотор коммуни[...] общество байгуулха хэрэгт[...] — Ленин багшын бүхы ами наһаяа зорюулһан хэрэгтэ иимэл гуримаар, өөрынгөө ажалаар туһа хүргэжэ болохо байна.

В. СТЕПАНОВ.

Республикын архивай эмхидхэгдэһээр 50 жэл болобо

ДАНСАЛАГДАҺАН ТҮҮХЭ

РЕСПУБЛИКЫН түүхэ, арад зоной эртэ урдын һуудал байдал тухай асуудалнуудаар олонинтэ улам ехээр һонирходог болоно байнхай. Энэньшье ойлгосотой. Хүн бүхэн түрэл хизаарайнгаа, арад зонойнгоо түүхэ һайнаар мэдэхэ ёһотой ха юм даа. Республикын архивуудта нарин нягтаар хадагалагдажа байдаг олон ондоо документнүүд соонһоо түүхэ тухай һайнаар ойлгожо абахат. Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ архивай анха түрүүн эмхидхэгдэһээр 50 жэл эдэ үдэрнүүдтэ гүйсэбэ.

«Архивай хэрэг хубилган һайжаруулха тухай» декредтэ Владимир Ильич Ленин 1918 оной июниин 1-дэ гар табяа һэн. Тэрэ сагһаа хойшо манай орон дотор архив эрхилхэ хэрэг гуримшуулагдаһан юм. Республикын Совнаркомой дэргэдэ түбэй архивай управлени эмхидхэхэ тухай тогтоол БМАССР-эй СНК 1923 оной декабриин 29-дэ абаһан байгаа. Тэрэ тогтоолыень БМАССР-эй ЦИК-эй Президиум тэрэл оной декабриин 31-дэ эсэслэн баталжа, тэрэ үеһөө республика дотор архивай хэрэг гуримшуулагдаһан түүхэтэй.

Архивта хадагалагдаха ёһотой бүхы документнүүдые аймагуудһаа түргэн саг соо суглуулжа, Дээдэ-Үдын (мүнөөнэй Улаан-Үдэ) түбэй архивай управленидэ асарха тухай тогтоол республикын Совнарком 1925 оной январиин 16-да абаһан юм. Тиигэжэ түйлай ехэ ажал эхилһэн байгаа. Аймагуудта байһан документнүүд тэргээр, уһан замаар, түмэр харгыгаар зөөгдэжэ эхилээ. Хүдэриин, Сэлэнгын дүүмэнүүдэй документнүүд анха түрүүн республикын архивта ороһон юм. Тэрэнь хамтадаа 21 мянган хэрэг болоһон байгаа. 1930 ондо республикын архивай 645 фондодо 108,762 хэрэг бии болоод байба. Тэрэл ондо республикын архивта түрүүшын шэнжэлэгшэд хүдэлжэ эхилһэн юм.

Документнүүдые һайнаар хадагалжа байхын тулада аймаг бүхэндэ архив эмхидхэхэ тухай тогтоол БМАССР-эй ЦИК 1934 ондо абаһан байгаа. Тиимэ түрүүшын архив 1934 ондо Алайрай аймагта эмхидхэгдээ. Мүнөө Буряад ороной аймаг бүхэн өөрын архивтай болонхой. Архивай тэрэ үеын хүдэлмэрилэгшэдэй оролдосотой һайнаар ажаллаһанай әшаар манай республикын түүхэ тухай тон һонирхолтой документнүүд 1681 онһоо эхилжэ суглуулагдаад, нарин нягтаар хадагалагдажа байдаг юм. Тэдэнэй дунда буряад арадай түүхэ тухай, промышленностиин, хүдөө ажахын ба соёл культурын хүгжэлтэ тухай бүхы материалнууд бии.

Архивта хадагалагдажа байдаг документнүүд соонһоо Хүдэриин, Сэлэнгын дүүмэнүүдэй материалнууд һонирхолтой. Агын буряадуудай түүхэдэ хабаатай материалнууд соо эрдэмтэ Г. Ц. Цыбиковэй 1893—1894 онуудай бэшэгүүд хадагалагдана. «Алдарта Байгал, арюухан далай» гэжэ дуунай автор Дмитрий Павлович Давыдов юм гэжэ мэдэхэ хүнүүд хомор байжа магад. 1846 онһоо 1860 он болотор тэрэ Дээдэ-Үдэдэ ажаһууһан юм. Давыдов буряад арадай гэгээрэлдэ ехэ туһа хүргэлэн хүн. Сэлэнгын дүүмын материалнууд соо декабристнууд Бестужевтан, Торсон тухай хөөрэгдэнэ.

РСДРП-гэй Дээдэ-Үдын бүлэгэй тараадаг прокламаци ба листовконуудые уншахадаа, 1905 ондо болоһон ородой түрүүшын буржуазно - демократическа революци Буряад орондо яажа үнгэрөөб гээд ойлгонобди. 1917 оной мартда эмхидхэгдэһэн Дээдэ-Үдын Соведэй түрүүшын заседаниин протокол архивта бии. БМАССР-эй Соведүүдэй нэгэдэхи съездын документнүүд тон һонирхолтой. Буряад ороной ажалшадай дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинд элъгээһэн телеграммануудай буулгабари архивта хадагалагдажа байдаг. Тиихэдэ багша Ленинэй нэрэтэй холбоотой хэдэн материалнууд бии.

Буряад орондо түрүүшын промышленна предприятинуудай байгуулагдаһан тухай, колхозуудай эмхидхэгдэһэн тухай архивай документнүүд олоной анхарал татадаг. Түрэл хизаартамнай граждан дайнай, партизанска хүдэлөөнэй яажа үнгэрһэн тухай олон тоото һонирхолтой материалнуудые архивай фонднууд соо олохот. Совет ороной түрүүшын табан жэлнүүдэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө буряад арадай тэмсэл тухай, Буряадай литература ба искусствын Москвада болоһон декаданууд тухай материалнуудаар олон хүн һонирходог гээшэ. Тиимэ документнүүд архивта олон.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хатуу шанга жэлнүүдтэ Буряадай республикын хэдэн мянгаад хүбүүд баатар зоригтойгоор тэмсээ һэн. Республикымнай ажалшан арад Эсэгэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсан, фронтдо горитой туһаламжа хүргэһэн түүхэтэй. Эдэ бүгэдэ тухай олон тоото материалнууд республикын архивта хадагалагдажа байдаг. Буряад оронһоо гараһан Советскэ Союзай Геройнууд, баатар сэрэгшэд тухай һонирхолтой материалнуудые архив соонһоо олохот.

Республикын архивай уншалгын залда үдэр бүри олон хүн ерэжэ, хэрэгтэй материалнуудаа һонирхон уншадаг,харадаг байха юм. Тэдэнэй тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. — Хэрбээ 1925 ондо уншалгын залда оройдоо 22 хүн ороһон байгаа һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ 300-гаад хүн ерэһэн байна.

Буряад орондо хүнгэн промышленностиин хүгжэлтэ тухай, республикын гүрэнэй аппарадай байгуулалта, совет-монгол экономическа харилсаанууд, педагогическа эрдэмэй хүгжэлтэ, соёлой революци болон бусад олон асуудалнуудаар һүүлэй гурбахан жэл соо архивай материалнуудаар шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Тиигэжэ олохон шэнжэлэгшэд эрдэмэй докторой гү, али кандидадай диссертацинуудые бэшэһэн, ном ба газетэнүүдтэ статьянуудые толилуулһан байна. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэд, дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудай багшанар, студентнэр архивай материалнуудаар ехэтэ һонирходог, шэнжэлдэг болоо. Тиихэдэ Москвагай, Ленинградай, Новосибирскын, Владивостогой, Хабаровскын, Шэтын, Эрхүүгэй ба бусад городуудай эрдэмтэд ерэжэ, манай архивай материалнуудые шэнжэлдэг.

Республикын архивай хүдэлмэрилэгшэд эрдэмтэдтэй хамта һүүлэй арбаад жэлэй туршада айхабтар ехэ материалнуудые согсолон шэнжэлжэ, хэдэн ном хэблэлһээ гаргаба. Тэдэнэй тоодо «1905 оной революциин үедэ Бурят-Монголдо болоһон революционно хүдэлөөн», «Бурят-Монголдо Соведүүдэй түлөө тэмсэл» болон бусад номууд ороно. «Буряадтахи культурна революци», «БурАССР-эй промышленностиин хүгжэлтэ», «Зүүн-Сибириин хүдөө ажахые коллективизацилга» гэһэн номууд мүнөө хэблэлдэ бэлдэгдэнхэй. «Агуухэ Октябриин 50 жэл», «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэл», «Совет Армиин 50 жэл», «Буряадай АССР-эй 50 жэл» гэхэ мэтэ түүхэтэ үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан выставкэнүүдые архивай хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэһэн байгаа. Тэдэмнай «Прогресс» кинотеатртa, политгэгээрэлэй байшанда, оперо ба балетэй театрта, ЛВРЗ-гэй соёлой ордондо табигдажа, олоной анхарал татаа.

Республика доторнай мүнөө гүрэнэй 20 архив тоологдоно. Тиихэдэ элдэб албан зургаануудай мэдэлэй 17 архив бии юм. Һаяхан республикын Хүдөө ажахын министерствын дэргэдэ шэнэ архив эмхидхэгдэбэ.

Республикын гүрэнэй архивуудта ажалдаа тэсэмгэй һайнаар хандадаг, бэрхэ хүнүүд олон. А. Г. Нелюбина республикын архивта 30 гаран жэл хүдэлжэ, олондо мэдээжэ болонхой. Г. М. Семина, А. И. Денисова, Е. Г. Елаева, А. С. Голомазова болон бусад архивай түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй тоодо оролсоно.

Т. БАЗАРОН,
БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи архивай таһагые даагша.

ТАНИИЕ ямараар ХАНГАНАБ

ДЭЛГҮҮРЭЙ ДЭЭЖЭҺЭЭ ХҮРТЭХЭТ

Совет хүнүүдэй ажаһуудалай али бүхы хэрэглэмжэнүүдые хангалга һайжаруулха талаар коммунис парти, совет правительство саг үргэлжэ анхаралаа табижа байдаг юм. Энэнь манай Буряадай республикын ажалшадай байдалда эли үзэгдэнэ.

Тус хэрэгтэ Улаан-Үдын колхозой дэлгүүр хубитаяа яһала һайнаар оруулдаг.

Дэлгүүр дээрэ хүн зон ходоодоо олон байдаг. Энэ хадаа элдэб янзын наймаанай урагшатай гүйжэ байһые гэршэлнэ ха юм.

Жэшээнь, декабриин 25—31-нэй үдэрнүүдтэ эндэ эдеэ хоолнуудай зүйлнүүдые худалдалгаар яармаг үнгэргэгдөө һэн. Тус яармагта республикымнай колхоз, совхозууд, городой худалдаа наймаанай эмхинүүд, юрын хүнүүдшье мяха, тоһо, жэмэс болон огородой эдеэнһээ эхилээд, элдэб эд бараанай зүйлнүүдые наймаалһан байна.

Яармагые һайнаар үнгэргэхын тула эдеэ хоолой зүйлнүүдые захижа, гэртээ асаруулха тусхай ажал Буряадай автотрансагентствын управлениин зүгһөө ябуулагдаа. Колхоз, совхозуудшье эдеэ хоолой зүйлнүүдые гурим журамтайгаар саг соонь дэлгүүртэ асаржа шадаһан байна. Улаан-Үдын хүдөөгэй, Хориин, Хэжэнгын, Бэшүүрэй аймагууд илангаяа шалгараа. Иигэжэ энэ хэдыхэн үдэр соо орой хамта аяар зуугаад тонно элдэб малай мяхан худалдагдаһан байна. Мүн үндэгэн, огородой эдеэн болон алирһа жэмэс ехэ байгаа.

Энэ ехэ наймаан зарим тэды дутагдалтай һэн. Тиигэбэшье дэлгүүрэймнай соведэй гэшүүдэй эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэй ашаар яармаг эмхитэйгээр үнгэрөө. Тэрэнэй үедэ манай дэлгүүрэй хүдэлмэрилэгшэд П. Барабанов, К. Замараев, Н. Филимонов ба соведэй түрүүлэгшэ Н. Панасенко гэгшэд эрхим һайнаар хүдэлжэ гараа. Тэдэнэр хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйлнүүдые асарха, дэлгүүр дээрэ журам сахиха талаар горитой туһа хүргэдэг юм. Зарим наймаалагшадай дунда дэлгүүрэй гурим эбдэхээ һанадаг, эдеэ хоолой зүйлнүүдтэ сэн үргэхэ ушар дайралдадаг. Соведэй гэшүүд эдэ бүгэдые хиналта доро абанхай байдаг.

Манай дэлгүүрэй хүдэлмэрилэгшэд 1973 онойнгоо түсэбые декабриин 5-да дүүргээ һэн.

1973 оной декабриин 30-да хэды шэнээн эдеэ, хоолой зүйлнүүд худалдагдаад байгааб гэхэдэ, мяхан—747 тонно, өөхэ тоһон — 50 тонно, хартаабха—3000 тонно, огородой бусад эдеэн—516 тонно, үндэгэн—1 миллион, ороонһон—240 тонно болоно. Тиигэбэшье 9-дэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ дэлгүүрэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда нёдондонойхиһоо бүри ехэ түсэбүүд табигданхай.

Нэн түрүүн түбэйнгөө дэлгүүр дээрэ үбэлэй сагта 100 хүнэй нэгэ доро огородой эдеэ худалдажа байхаар дулаан павильон бариха уялгатайбди. Улаан-Үдын Октябрьска райондо 40 хүнэй худалжа байхаар дулаан павильон мүн лэ хараалагдана. Тиихэдэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые хүдөө нютагуудһаа асаралгамнай нёдондонойхиһоо 10—15 процент ехэ болохо байна. Энэ хэрэг яажа бэелүүлэгдэхэб гэхэдэ, дэлгүүрэймнай хүдэлмэрилэгшэд болон соведэй гэшүүд уридшалан колхоз, совхоз дээгүүр ябажа, хэлсээ баталаад, тэрэ захилайнь ёһоор эдеэ хоолой зүйлнүүдэй ороходо, тэдэниие зондо дурадхаха байна.

Иимэ хэлсээ баталха хэрэгтэ аймагуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эдэбхитэйгээр хабаадаа һаа, һайн байгаа гэжэ һанагдана. Мүн колхоз, совхозуудһаа эдеэ хоолой зүйлнүүдые асарха тусхай машинануудые олошоруулаа һаа, һайн байгаа. Тиигээдшье хүдөөһөө ерэдэг автобусуудые дэлгүүрэй талмай дээрэ тогтоодог болгоо һаа, колхоз, совхозой ажалшадта таарамжатай болохо һэн гэжэ һанагдана.

Гадна дэлгүүрэй дирекцидэ городой, хүдөөгэйшье хүн зонһоо Улаан-Үдын дэлгүүр багта таксин тогтодог тусхай газар үгы гэһэн мэдүүлгэнүүд орожол байдаг. Энэ асуудалые Буряадай автотранспортын управлени зүб руунь шиидхэхэ ёһотой.

Тоологдоһон бүхы дутуу дундануудые болон һанамжа эрилтэнүүдые хамтын хүсөөр шиидхэжэ шадабалнай, Улаан-Үдэ хотымнай дэлгүүртэ эдеэ хоолой зүйлнүүд хододоо элбэг байха. Энээнэй түлөө манай коллектив оролдохо.

Н. БОНДАРЬ,
Улаан-Үдын колхозой дэлгүүрэй директор.

АМТАТАЙ ЭДЕЭГЭЭР УГТАНАД

Буряадай мебельнэ комбинадай столоводо коммунис ажалай бригада хүдэлдэг юм. Энэ хүндэтэ нэрэ столовын хүдэлмэрилэгшэдтэ 1966 ондо олгогдоһон байна. Харин үнгэрэгшэ жэлэй социалис мүрысөөндэ тус коллектив дахинаа түрүүлжэ, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Нийтын эдеэ хоолой управлениин зүгһөө Улаан тугта хүртэбэд.

Үнгэрэгшэ жэлэй һүүлэй кварталай түсэбые декабриин 10-да дүүргэжэ, түсэбөө нэгэ мянган түхэригөөр үлүүлээ.

Столовын хүдэлмэрилэгшэд янза бүриин амтатай эдеэ хоол бэлдэдэгээрээ ажалшадай дунда үнинэй суурхадаг юм.

Тиигэжэ ажалай түрүүшүүл В. Тютрина, М. Бухольцева гэгшэд «Совет худалдаа наймаанай отличник» гэһэн значогоор шагнагдаһан юм. Залуушуул Л. Ланчева, Н. Федорова гэгшэдэй һайнаар хүдэлдэг тухай столовые эрхилэгшэ, коммунистка В. Суходзеева тэмдэглээ.

Иигэжэ энэ столовын хүдэлмэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлые эрхим амжалтатайгаар дүүргэжэ, шэнэ жэлэй социалис мүрысөөндэ хамсыгаа шаман, оробод.

Амтатай, һайн шанартай эдеэ саашадаашье буйлуулха, мебельнэ комбинадайнгаа хүдэлмэрилэгшэдые хангалгада эрхимээр хандаха байһанаа тэдэ мэдүүлнэд.

Энэ зураг дээрэ харуулагдаһан эхэнэрнүүдэй коллектив түрүүшүүлэй тоодо ороходо ёһоороо оронхой. Юуб гэхэдэ, ажалдаа эрхимээр хандадаг, нийтын ажабайдалда эдэбхитэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: В. Тютрина, М. Бухальцева гэгшэд ажал дээрээ. Н. Анисимова эдеэгээ аягалжа байна.

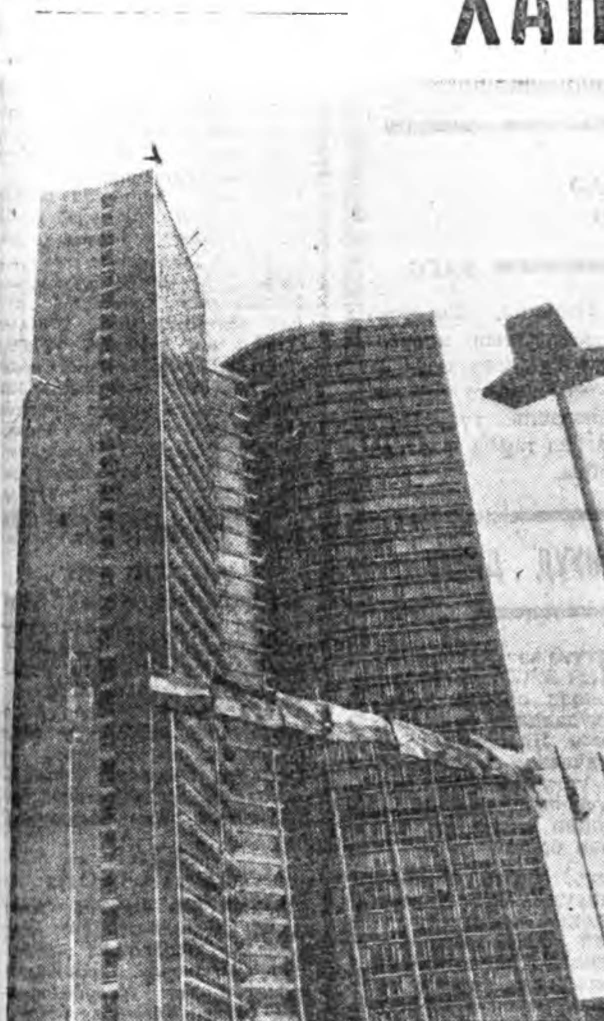
Д. БАЛДАНОВАЙ
фототекст.

СЭВ-эй 25 жэл

ХАНИ НҮХЭСЭЛӨӨР МҮНДЭЛӨӨ ҺЭН

СЭВ-эй Москвадахи байшан.

Марфино гэжэ овощ ургуулдаг совхоздо теплицэ хабсаргагдажа байна. Иимэ теплицэнүүд Германиин Демократическа Республикаһаа асарагдана. Манай орондо түрүүшынхеэ асарагдаһан энэ теплицэ 3200 дүрбэлжэн метр талмайтай дүрбэн блогһоо бүридэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Экономическа талаар харилсан туһалалсалгын Соведэй байгуулагдаһаар 25 жэлэй ой 1974 оной январь соо гүйсэбэ. СЭВ-эй мүнөө үеын хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэхэ гуйлтатайгаар ТАСС-ай корреспондент тус соведэй секретарь Н. В. Фаддеевтэ хандаһан байна.

ЭКОНОМИЧЕСКА талаар харилсан туһалалсалгын соведые байгуулга—социализмын аша туһаар бии болгогдоһон гүрэнүүд хоорондын шэнэ түхэлэй харилсаанай аша үрэ мүн болоно гээд Н. В. Фаддеев хэлэбэ. Экономическа ба политическэ бодото эрхэ байдалһаа уламжалан, СЭВ-ые байгуулха ушар гараһан юм. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр Европын түбэй ба зүүн урдахи хэдэ хэдэн гүрэн социалис хүгжэлтын замда ороһон. Тэдэ гүрэнүүд бултадаа Советскэ Союздал адли дайнай үедэ айхабтар ехэ һандарал, хохидолдо ороһон байгаа. Үшөө юу нэмэлтэйб гэхэдэ, арадай демократиин олонхи оронууд тэрэ үедэ экономикынгоо хүгжэлтын талаар бирагүйшэг байһан юм.

1949 оной январиин 5—8-да Болгариин, Венгриин, Польшын, Румыниин, Чехословакиин түлөөлэгшэдэй зүблөөн Москвада болоҗо, арадай демократиин оронуудай ба Советскэ Союзай экономическа талаар харилсан туһалалсалгын асуудал зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Адли тэгшэ эрхэтэй түлөөлэлгын үндэһэ һуури дээрэ зүблөөндэ хабаадаһан оронуудай түлөөлэгшэдһоо экономическа талаар харилсан туһалалсалгын совет байгуулха шухала гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа. Иигэжэ 1949 оной январь һарада социалис оронуудай анха түрүүшын уласхоорондын экономическа организаци байгуулагдаа бэлэй. 1950 ондо—ГДР, 1962 ондо—Монгол, 1972 ондо — Куба СЭВ-эй гэшүүд болоһон.

25 жэл түүхэдэ тон богонихон болзор. Гэбэшье экономическа ба научно-техническэ талаар харилсан туһалалсалгын социалис шэнэ арга замаар дабшаһан СЭВ яһала ехэ амжалта туйлаа.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэри доро арадай демократиин оронуудта тон богонихон болзор соо социально-экономическа үндэһэн хубилалтанууд туйлагдаа: промышленность, транспорт, — хэлхээ-холбоон, банк, гадаадын худалдаа наймаан гүрэнэй мэдэлдэ абтаа, аграрна реформо хэгдээ. Эдэ бүхы хэмжээнүүд национальна ба гадаадын капиталда хаалта болон, социалис үйлэдбэриин харилсаануудта, арадай ажахыда түргэн хүгжэхэ арга зам нээжэ үгэһэн байха юм.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хани нүхэсэл дэлхэйн хүгжэлтэ ехэтэй индустриальна нэгэ хуби болонхой. Мүнөө үедэ дэлхэйн газар дайдын 18 процент, хүн зонойнь 10 процент СЭВ-эй гэшүүн оронуудта хүртэдэг. 1950 ондо СЭВ-эй гэшүүн-оронууд дэлхэйн промышленна продукциин 18 процентые гаргадаг һаа, мүнөө 33 процентыень үйлэдбэрилнэ. Эдэ оронуудай промышленность олон һалбаритай, мүнөө үеын ямаршье продукци үйлэдбэрилхэ шадалтай. 1950 онойхитой жэшэбэл, промышленна үйлэдбэриинь хэмжээн 1973 ондо 8,4 дахин дээшэлээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгөөр баһал ехэ амжалта туйлагдаа гэхэ гү, али 1950 онойхиһоо 2,2 дахинаар дээшэлээ.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ эрдэм наука ба техникын талаар бага бэшэ амжалта туйлагдаһан байна. Мүнөө СЭВ-эй гэшүүн-оронууд научно-техническэ дэбжэлтын талаар түрүү зэргэдэ ябана.

1971—1972 онуудта СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай национальна доход 11,6 процентээр, промышленна үйлэдбэриинь хэмжээн 15 процентээр ургаа. Энэ үе соо хүгжэнги капиталис оронуудай промышленна үйлэдбэриин хэмжээнэй ургалта 8,8 процент болоһон.

Гэхэтэй хамта, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хүгжэлтын онсо нэгэ илгаа тухай эндэ хэлэлтэй. Тэрэнь юуб гэхэдэ, гол һалбаринууд болохо машина бүтээлгэ, радиоэлектронико, химическэ ба нефтехимическэ промышленностьда, энергетикэдэ техническэ дэбжэлтэ хурдан түргэнөөр туйлагдана. Имагтал эдэ һалбаринуудай түргөөр хүгжөөгдэһэнэй ашаар СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай промышленностиин ажалай бүтээсэ һүүлэй хоёр жэлэй туршада нилээд ехээр дээшэлһэн юм.

Һүүлэй үедэ уласхоорондын социалис ёһоной ажалай хубаарил горитойгоор хүгжөөгдөө. Промышленностиин хүгжэлтые уридлажа ябаһан, алишье таладаа ашатай туһатай худалдаа наймаанай ургалта энээниие гэршэлэн харуулна. 1971—1972 онуудта СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хоорондоо хэһэн худалдаа наймаанай эрьесын хэмжээн 77 миллиард түхэриг болоҗо, энэ үе соо аяар 21,6 процентээр дээшэлээ.

1971 оной июль һарада үнгэрэгдэһэн харилсан туһалалсалгын экономическа соведэй XXV сесси комплексно программа абаһан гээшэ. Энэ программа соонь социалис экономическа нэгэдэлдэ зорюулагдаһан аха дүү оронуудай хамтын хараа шугам тодорхойлогдонхой.

Социалис экономическа нэгэдэлэй комплексно программын абтаһанай һүүлээр СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай харилсан туһалалсалга үргэдөө.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев «Мүнөө бидэнэй хамтын хүсөөр шиидхэгдэхэ ёһотой гол асуудал юуб гэхэдэ, социалис экономическа нэгэдэлые хүгжөөлгэ болоно» гэжэ тэмдэглээ.

Социалис экономическа нэгэдэл хадаа аха дүү оронуудай харилсаа холбооной хүгжэлтэдэ шэнэ шата болоно. Энэ нэгэдэл нэн түрүүн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хоорондоо тогтооһон харилсаа холбооной үргэлжэлэл, хоёрдохёор, эдэ оронуудай экономическа ба политическэ талаар хани нүхэсэлэй түүхын шэнэ шатын гэршэ мүн.

Социалис хани нүхэсэлэй оронуудай экономикые хүгжөөлгын холын хараата асуудалнуудые шиидхэхэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай түсэблэлгын ажал ябуулга социалис экономическа нэгэдэлые хүгжөөлгэдэ онсо шухала удха шанартай.

Тааруу зохидоор түсэблэхэ талаар бидэнэр яһала ехэ дүршэлтэй болонхойбди гээд нүхэр Фаддеев тэмдэглэбэ. Гэбэшье нэгэдэлэй ажал ябуулга манай оронуудай хамтын түсэб зохёохо хүдэлмэриие үнөө үндэр хэмжээндэ гаргаха эрилтэ табина. СЭВ-эй комплексно программа 15—20 жэлдэ хараалагданхай. Тэрэнэй абтаһаар оройдоо хоёрхон жэлэй үнгэрөөшье һаа, түрүүшынь үрэ дүнгүүд бидэниие баясуулма байба. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хүсөөр СССР-эй газар дээрэ жэл соо 500 мянган тонно целлюлозо үйлэдбэрилхэ Усть-Илимэй комбинат бариха гэһэн шиидхэбэри 1972 ондо, Киембайн асбест шанаржуулгын комбинат бариха хэлсээн 1972 ондо баталагдаа. Машина, түхеэрэлгэнүүдые бүтээлгээр мэргэжэхэ, хамжаха талаар элдэб янзын 17 хэлсээн бии.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай комплексно программа баталан абаһанай һүүлээр научно-техническэ шухала асуудалнуудые хамтаараа шиидхэхэ талаар 44 хэлсээн баталагдаа. Элдэб мэдээсэлнүүдые андалдан абалсаха 36 центр, эрдэмтэдэй уласхоорондын хоёр коллектив байгуулагданхай. Арадай ажахын элдэб һалбаринуудай холын хараата асуудалнуудые шиидхэлгэдэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай научно-шэнжэлгын хэдэн олон институт, проектно-конструкторско бюронууд хабаадана.

Уласхоорондын экономическа ба ажахын нэгэдэлнүүдые байгуулга хадаа аха дүү оронуудай экономическа нэгэдэлые саашадань хүгжөөхэ ябадал болоно. Мүнөө «Интерхим», «Интерметалл», «Интератоминструмент» гэхэ мэтэ ажаллажа эхилээ. 1973 оной декабрь соо дүрбэн хэлсээн баталагдажа, СЭВ-эй түүхэдэ анха түрүүшынхеэ «Интертекстильмаш», «Интератомэнерго» гэжэ нэгэдэл байгуулагдаа.

СЭВ-эй уласхоорондын хүндэ улам ургана. Социалис аха дүү оронуудай харилсаа холбооной ленинскэ ёһо гурим, туйлай ехэ амжалтанууд дэлхэйн ондоо оронуудай анхаралые СЭВ-эй ажал ябуулгада татана. Капиталис гүрэн—Финлянди үнгэрһэн жэлдэ СЭВ-тэй харилсаатай болохо талаар хэлсээ баталһан байна. Тэрээнэлэн Мексикэ, Ирак, Йеменэй Арадай Демократическа Республика харилсаатай болохо хүсэлэнтэй. Энэ ушар эб найрамдалда дуратай ямаршье гүрэнэй СЭВ-эй гэшүүн болоҗо шадаха байһые гэршэлнэ.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

МОДОШОДОЙ ШЭНЭ УЯЛГА

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ 200 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ зөөхэ гэһэн уттамжын түсэб Ханты-Мансиин национальна округэй Советскэ леспромхозой Социалис Ажалай Герой Н. А. Коуровай хүтэлбэрилдэг бригада баталан абаба. Бригадын модошод табан жэлэй түсэбтэ даабариие 3,5 жэл соо дүүргэхэ зорилго табинхай.

Модо бэлэдхэлгын бага комплексно бригадануудай ажал хоёр халаанда эмхидхэхэ гэһэн шэнэ үүсхэл гараһан модошодой бригадир Н. А. Коуровай нэрэ соло холо ойгуур суутай болоо һэн. Мүнөө энэл бригадынхид шэнэ үүсхэл гаргаба гээшэ.

Оньһон техникэ түхэреэн сүүдхэ соо ашаглаһанай ашаар ажалай нимэ үндэр бүтээсэ туйлагдаха болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бригада үдэр бүри 500 кубометр модо бэлэдхэжэ, һарын түсэб 3 дахин үлүүлдэг һэн. Н. А. Коуровай бригадынхид Социалис Ажалай Герой, суута модошон П. В. Поповой бригадатай мүрысэдэг юм.

— Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалга ажалай шэнэ амжалтада зориг жуулана, — гээд бүхы бригадынгаа үмэнэһөө Н. А. Коуров мэдүүлнэ. Партиин уряада эршэтэ ажалаар харюусадаг заншалтайбди. Тиимэһээ табан жэлэй дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлдэ бригадамнай дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, «Бага гаргашатайгаар, һайн шанартай ехэ модо Эхэ орондоо үгэхэ!» гэһэн уряа доро ажаллажа байна.

П. РЯБОВ,
ТАСС-ай корр.

Ханты-Мансиин округ.

ГУБИТА АГЫН ТҮҮХЭШЭН

«Нютагайнгаа суута хүн Цыбиков тухай һонирхолтой ном бэшэжэ хэблүүлбэт, бэрхэт даа!..» Эдэ үгэнүүд түүхын эрдэмэй доктор, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай түүхын секторые даагша Н. Т. Хаптаевай бэшэг соонһоо абтанхай. Тэрэ бэшэг Агын округой хизаар ороноо шэнжэлгын музейн директор, РСФСР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ж. Д. Доржиевта зорюулагдаһан байгаа. Доржиевтанай гэртэ эрдэмтэдһээ баяр баясхалангай бэшэгүүд ходо ерэдэг.

Агын губида түрэһэн Гомбожап Цыбиков 1899—1902 онуудта Түбэд орондо аяншалһан байгаа. Аян замдань уһагүй губи, дошхон урасхалтай гол мүрэнүүд, хада ууланууд ушардаг һэн. Түбэд орондо Цыбиков сэгнэшэгүй һонин фото-зурагуудые буулгаа, 300-гаад боти түбэд ном суглуулаа. Тэдэнь мүнөө СССР-эй Наукануудай академиин востоковедениин институдай Ленинградай отделениин Түбэдэй фондодо юм.

Округой хизаар ороноо шэнжэлгын музей анха түрүүн эмхидхэхэ зуураа Ж. Д. Доржиев нютагайнгаа хүбүүн Цыбиков тухай ном бэшэхэ гэжэ шиидээ бэлэй. Тэрэнэй бэшэһэн, «Эрдэмтын зам», «Түбэдтэ ошоһон зам» гэжэ номууд Москвада, Эрхүүдэ хэблэгдээ. Тэдээн соонь баатарлиг аяншалагша, Зүүнэй байдал бэрхээр мэдэгшэ, багша, оршуулагша ба нийтын ажал ябуулагша тухай хөөрэлдэнэ.

Музейн директор, губита Агын түүхэшэн Ж. Д. Доржиев «Агын губида», «Һэеы гэрһээ Кремлиин сцене хүрэтэр» гэһэн номуудые бэшээ.

Л. ФАДЕЕВ.
ТАСС-ай корр.

Агын округ.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

АГУУ БАГШЫН ДУРАСХААЛДА...

Эдэ үдэрнүүдтэ хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэдые бэлдэдэг техникумэй һурагшад «Владимир Ильич Ленин» гэһэн темэдэ анхаралаа хандуулна.

Агуу багшын ажабайдалда зорюулагдаһан «В. И. Ленинэй үзэл суртал мүнхэ» гэһэн номуудай выставкэ эндэ эмхидхэгдэбэ. Мүн эндэ «Ленинэй ажал хэрэг» гэһэн темэдэ зорюулагдаһан конференци бултанай анхарал татаа. Техникумэй хоёрдохи курсын студентнэр Л. Баранников, Б. Абдрахманов гэгшэдэй элидхэл хэһэнэй удаа «Мартагдашагүй ажабайдалай хуудаһанууд» гэжэ граммофонно бэшэг конференцидэ хабаадагшад шагнаба. В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэ, тэрэнэй дуратай дуунууд миндаһан дээрэ бэшэгдэнхэй байба.

Конференциин түгэсхэлдэ «Ленин амиды» гэһэн документальна кино суглараг шадта харуулагдажа, ехэтэ һонирхогдобо.

М. МЕДОВАЯ.

***

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай конференц-зал соо — В. И. Ленинэй һургаал мүнхэ» гэһэн асуудалаар эрдэмтэдэй конференци үнгэргэгдэбэ. Тус конференци В. И. Ленинэй наһа бараһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаба.

«В. И. Ленин Сибирьтэ» гэһэн асуудалаар түүхын эрдэмэй доктор И. А. Асалханов элидхэл хэһэн байна. Мүн хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, филиалай эрдэмтэ секретарь А. Б. Сөктоев Совет эрдэмэй хүгжэлтэдэ В. И. Ленинэй һургаал, заабари», түүхын эрдэмэй кандидат Ш. Б. Чимитдоржиев «Ленин ба Зүүн Сибирь» гэһэн асуудалнуудаар элидхэлнүүдые хэбэ.

Конференциин түгэсхэлдэ «В. И. Ленин социалис хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ» гэһэн элидхэл хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Н. С. Вахрушев хэһэн байна.

Конференцидэ хабаадагшад В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулгада зорюулагдаһан документальна шэнэ фильм хараа.

Е. ГОЛУБЕВ,
эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ.

***

Буряадай хүдөө ажахын институтда В. И. Ленинэй һургаал болон ажал ябуулгада зорюулагдаһан теоретическэ конференци үнгэргэгдэбэ.

Конференцидэ хабаадагшад «В. И. Ленин — бүхэдэлхэйн ажалшадай вождь» гэһэн асуудалаар түүхын эрдэмэй кандидат К. С. Танганова, «Философи хүгжөөлгэдэ В. И. Ленинэй һургаал», «В. И. Ленин социализмын политическэ экономикын үндэһэ һуури табигша» гэһэн элидхэлнүүдые философиин, экономикын эрдэмүүдэй кандидадууд Г. И. Хилтухин, И. М. Занданов гэгшэд хэбэ.

З. ТЭЛИН.

ТЕАТРАЙ ШЭНЭ СЕЗОН

Гүрэнэй ород драмын театр драматург Цырен Шагжинай «Тангариг» гэһэн зүжэгөөр 46-дахи сезоноо эхилбэ.

— Хоёр жэлэй турша соо томохон сценэгүй, эндэ тэндэ зүжэгүүдээ табидаг байгаабди. Харин энэ жэлдэ Зүүн Сибириин соёлой институдай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэдэнэй студенческэ театр соо зүжэгүүдээ харуулхыемнай зүбшөөһэндэнь бидэ ехэ баяртайбди. Энэ сезондо хэдэн премьерэ харуулхабди. Элитэ драматург Шекспирэй «Отелло» бэлдэжэ байнабди, — гээд театрай директор Анатолий Васильевич Александров хөөрэнэ.

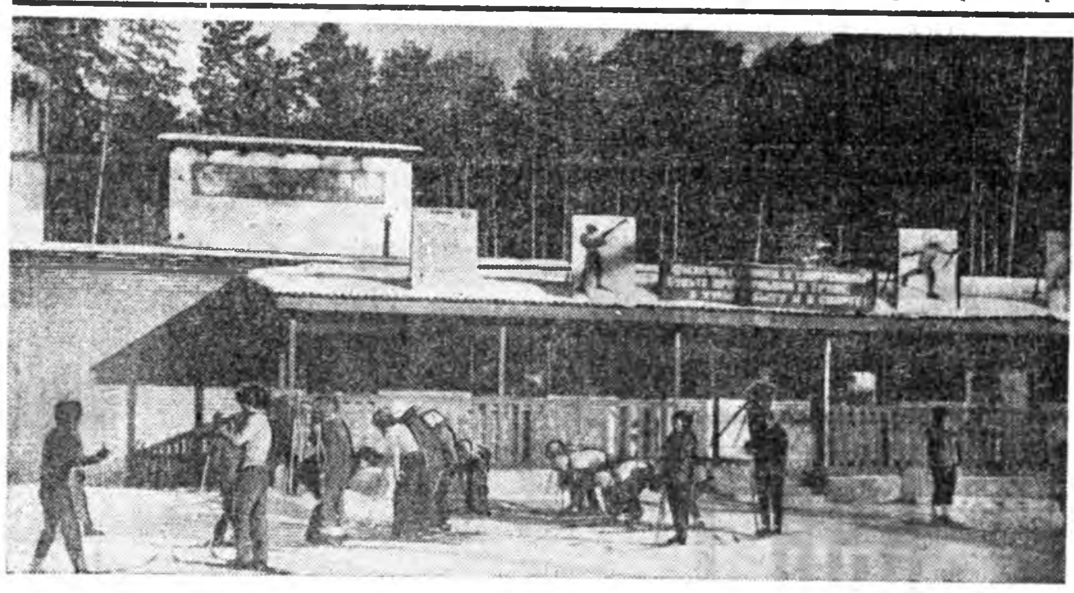
1928 оной декабриин 22-то зохёолшо А. Файко гэгшын «Человек с портфелем» гэһэн зүжэгөөр ород драмын театр түрүүшынгээ сезон нээгээ бэлэй. Тэрэ сагһаа хойшо дүшэ гаран жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо театр ородой классическа, хариин оронуудай, совет 500-гаад зүжэг табижа, республикымнай хүдэлмэришэдэй соёл культурын хүгжэлтэдэ хуба шадалаараа хубитаяа оруулаа. Театр жэл бүхэндэ хүдөө нютагуудаар ябажа, ажалшадтай олон тоото уулзалгануудые үнгэргэдэг, шэнэ шэнэ зүжэгүүдые харуулдаг юм.

Нютагай драматургнуудай зохёолдо ород драмын театрай артистнар нэгэтэ бэшэ хандаһан юм. Энэшье жэлдэ, Буряад ай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулан, Ц. Шагжинай «Тангариг» харуулба. Тус зүжэгые Гүрэнэй шангай лауреат Ю. Чепурин оршуулжа, театрай ахамад режиссер З. Внукова найруулан табяа. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Н. Быстров урлан шэмэглээ.

Зүжэг дотор харуулагдаһан граждан дайнай үеын буряад зоной ажабайдал, ангиин тэмсэлэй зүрилдөөе театрай артистнар тодо хурсаар, ойлгосотойгоор дамжуулхые оролдоо. Улаан Армиин отрядай командир Бато Галдановай образые артист И. Юхневич хүнэй үнэншэмэ һайнаар харуулжа шадаа. Баян үгытэй хоёрой хоорондо «саашаа наашаа» боложо ябадаг Сүгсын ролие РСФСР-эй габьяата артист, Буряад ай АССР-эй арадай артист В. Гусев ёһотой һайнаар, үнэн зүбөөр наадажа, зүжэг харагшадай нэрьемэ альга ташалгада хүртөө.

Театрай артистнар энэ жэлдэ хэдэн премьерэ бэлдэжэ байнхай. М. Горькиин «Судья», Мельников-Печерскиин «В лесах», М. Рощиной «Валентин и Валентина» гэһэн зүжэгүүд һаяар харуулагдахаар хараалагдана.

Б. БАТОЕВ.

Аршаан тосхон шадар түбхинэһэн аяншалагшадай баазада суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ хүн зон ходоодо олон байдаг. Хада өөдэ, хада руу зурыса татагдаһан зүргэ сэбэр агаарта амарха дуратайшуулые хүлеэнэ ха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: саһаар һолжорхо дуратайшуул.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СПАРТАКИАДЫН ЧЕМПИОН

Спартакиадын программада оруулагдаһан 50 километрэй ута зайда урилдаха дуратай байһанаа 36 спортсмен энэ үдэр мэдүүлһэн юм. Зүгөөр эдэнэр бултадаа фиништэ хүрэжэ шадаагүй. Юуб гэхэдэ 30 градус шэмэрүүн хүйтэн үдэр байгаа.

Мүрысөөнэй судьянар Южно-Сахалинск хотодо үнгэргэгдэхэ РСФСР-эй арадуудай үбэлэй табадахи спартакиадын мүрысөөндэ хабаадалсаха В. Григорьев, В. Смирнов, С. Патрахин, А. Калуженин гэгшэдые энэ урилдаанһаа сүлөөлһэн байгаа. Тиигээшье һаань, Василий Григорьев Сергей Патрахин хоёр 50 километрэй зайда урилдаһан байна. Спартакиадын эхилһэн түрүүшын үдэр 30 километрэй зайда урилдахадаа санаяа хухалһан Григорий Цыбиков энэ үдэр түрүү һуури буляалдажа, олоной анхарал татаба. Тэрэ 34-дэхи хүн урилдаанда табигдаһан юм. Түрүүлэн урилдаанда гараг шадай дундаһаа Сергей Патрахин һайн саг харуулжа ябаа. «Забайкалец» гэжэ спортын клубай тренер Сергей Патрахин 15 километрэй зайе һайн сагтайгаар гаталһан байба. Спортын хүндэтэ мастер Олег Харитонов зургаадахи хүн фиништэ ерэбэ. Мүнөө 38-тай Олег Харитонов 1955 ондо энэ зайда урилдахадаа түрүүшыхеэ эрхимлээ бэлэй. Тэрээнһээ хойшо Олег Харитонов энэ зайдаа жэл бүри эрхимлэдэг болоо һэн. Тэрэ 15 километрэй тэмдэгтэ гурбадахи хүн хүрэжэ ерэһэн байгаа. Зүгөөр «Электромашина» заводой слесарь Вячеслав Романов 30 километрэй тэмдэгтэ Олег Харитоновые хүсэжэ урдань орошобо ха. Тиин эдэ хоёр спортсмен дурбэдэхи, табадахи һууринуудые эзэлэнхэй урилдаагаа түгэсхэһэн байна.

40-дэхи километрэй тэмдэгтэ Григорьев, Патрахин, Цыбиков гурбан бусадһаа түрүүлэн хүрэжэ ерэһэн байгаа. Зүүн Сибириин технологическа институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша Григорий Цыбиков километр бүхэниие зүрхэтэйгөөр, хурдан солбоноор дабажа гарахадаа, нүгөөдэ хоёроо хойноо оруулжа шадаа. Хэды эсэбэшье нүхэр Цыбиков зайгаа хоёр час 52 минута 54 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Сергей Патрахин, Василий Григорьев гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Командануудай хоорондын дүн гаргахада, «Буревестник» бүлгэмэй команда нэгэдэхи һуури эзэлжэ, спартакиадын дурасхаалай бэлэгтэ хүртэбэ. «Урожай» бүлгэмэй, «Забайкалец» клубай командануудай удаадахи һуури эзэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 50 километрэй зайда эрхимлэһэн, спартакиадын чемпион Григорий Цыбиков.

В. БАДМАЕВ.

СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

КОНЬКИ. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөн Алма-Ата хотодо хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэбэ. Эндэ Ленинградһаа ошоһон Нина Статкевич 186,684 (500 метр — 44,85,1500 — 2 мин. 19,21 секунда, 1000—1.31,69,3000—4.57,52) очко абажа, эрхимэй эрхим чемпион гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. 189,581 очко абаһан Татьяна Шелехова (Киев), 1973 ондо ороной чемпионкын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Людмила Савруллина гэгшэд мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртөө. Зүгөөр Ульяновск хотоһоо мүрысөөндэ ошоһон Людмила Анкудимова 1000 метрэй зайда урилдахадаа оусадһаа түрүү һуури эзэлжэ, эрхимлээшье һаа, олон зайнуудта урилдахадаа бираагүй. Тиибэшье һаа, 3.000 метрэй зайе 5,08,34 секунда соо гаталжа, өөрынгөө рекорд тогтооһон байгаа. Дүн гаргахада, залуу спортсменка наймадахи һуури эзэлбэ.

ХОККЕЙ. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй ээлжээтэ уулзалгын болоходо, үнгэрэгшэ жэлэй чемпион ЦСКА-гай команда «Спартак» бүлгэмэй хоккеистнүүдые 6:4 гэһэн тоотойгоор шүүбэ. Мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлжэ ябаһан «Крылья Советов» командын гэшүүд һүүлэй үедэ эрхим һайнаар наадажа захалһан Москвагай «Динамо» командада 3:7 гэһэн тоотойгоор шүүгдэшоо.

ВОЛЕЙБОЛ. Ригын «Радиотехника» бүлгэмэй спортсменүүд Чехословакиин «Руда Гвезда» командатай хоёрдохиёо уулзахадаа, 3:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, Европын оронуудай кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэхэ нааданда хабаадалсахань.

Волейболоор эхэнэрнүүдэй дунда ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданай түрүүшын хахад дүүрэбэ. Энэ мүрысөөн оронойнмай хоёр хотонуудта үнгэргэгдэжэ байнхай. Эндэ Ворошиловградта үнгэргэгдэһэн нааданда «Искра» 5 очкотой болонхой түрүүлбэ. Ленинградта ЦСКА-гай команда мүн лэ 5 очко абаһан байна.

ШАТАРААР дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилхэ мүрысөөнэй түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха эрхэ олохын түлөө эхилһэн нааданда Карпов Полугаевский хоёр удаадахи уулзалгануудтаа тэнсэбэ. Сан-Хуан хотодо наадажа эхилһэн Б. Спасский Америкын шатаршан Бирн хоёр гурбадахи, дүрбэдэхи уулзалгаяа үнгэргөө. Эндэ манай ороной гроссмейстер Борис Спасский хойно хойноһоонь хоёр удаа шүүжэ, дүн хамта хоёр очко өөртөө бэшүүлбэ. Америкын Огаста хотодо үнгэргэгдэжэ байһан гурбадахи нааданда Корчной Бразилиин Мекинг хоёрой наадан дүүрэнгүй үлэшэбэ.

(ТАСС).

ҮНШӨӨГТЫ, һонирхохол байхат

ЭРТЭ УРДЫН ХҮРЕЭН

ТЕРМЕЗ шадархи Фаязте гэдэг гүбээ дээрэ баригдаһан буддын шажанай эртэ урды хиидүүдэй түбэй хубинь, олон байрануудынь бүри сэбэрлэгдээ. I—III зуун жэлнүүдэй үеэр засаглажа байһан Кушанска хан түрын эн өөрсэ хүшөө Узбегэй ССР-эй Наукануудай академиин археологиин институдай, Сурхандарьын областиин хизаа нютагаа шэнжэлдэг музейн экспедици элирүүлэн олоо.

Гол шүтөөн газарынь — эртэ урдын уран бэлигтэнэй зохёол бүтээлнүүдэй суглуулбари — олоной һонирхол татаһан Будда, үргэл мүргэл хэжэ байһан хүнүүд ханануудта зурагданхай. Элдэб зүйлнүүдэй бутардаһануудые археологууд олоо. Хүреэ соонь сөөрэм, уһа урдахуулдаг эртэ урдын соргын, канализацин үлэгдэлнүүд олдоһон байна.

Энэнь Кушанска үеын буддын шажанай эгээн ехэ хиидүүд болоно гэжэ малтамалнууд элирхэйлэн гэршэлнэ.

КЕНГУРУ ҮНДЭҺӨӨРӨӨ ҮГЫ ХЭГДЭХЭ АЮУЛДА ОРОБО

НЭГЭ МИЛЛИОН кенгуру хорлон хюдаха гэжэ засаг захиргаанай түсэблөөд байһыень мэдэхэдээ, Австралиин элдэб амитадта дуратайшууд гайхаба. Кенгурунууд бэлшээриемнай муудхаана, «хашаа хорёо эбдэнэ» гэхэ мэтээр фермернүүдэй гомдоходонь, эдэ амитадай уһалдаг уһа сөөрэмүүдтэ мышьяк хоро адхаха гэжэ засагаархид шиидхээ юм ха. Кенгуругай мяха, арһа гадаадада гаргажа худалдахые ороной правительствын нёдондоной апрель һарада хориһоной һүүлээр Австралиин баялиг — кенгуру үдэжэ захалһан байгаа. Кенгуру тоо томшогүй олон болоходоо, бусад амитадта хоро хохидол ушаруулна гэжэ тоолодогшье хүнүүд эдэнэй тоо иимэ зэрлиг бүдүүлигээр хороохо һэдэлгые эрид буруушаана.

ШУЛУУН ЗЭБСЭГТЭ ҮЕЫН АНГУУШАД

ШУЛУУН ЗЭБСЭГТЭ үеын хүнүүд ямар ан амитадые агнадаг байгааб? СССР-эй Наукануудай академиин Археологиин институдай экспедициин зүгһөө Горьковско областиин Володарск хото шадар малталгануудые хэхэдэ олдоһон материалнууд энэ асуудалда харюусахадань туһалаа. Неолидай үеын (эртэ урдын) хүнүүдэй отог һууриин эндэһээ олдобо. Энэнь волосовско соёлдо хабаатай гэжэ эрдэмтэд элирүүлһэн байна. Володарнууд гэжэ нэрлэгдэһэн энэ отог һууринда тэбхэр түхэлэй дүрбэн ехэ байрын, хэдэн хүүрэй үлэгдэлнүүдые археологууд олоо. Иимэ байранууд ойто талада хомор юм.

Энэ отог һууринда байрлаһан хүнүүд гол түлэб хандагай агнадаг байгаа ха гээд эрдэмтэд элирхэйлбэ. Энэ тураг тэдэнэй һүгэдэдэг амитаниинь байһан гэхэ. Хандагайн хохимой толгойнуудаар хүреэлэгдэнхэй ехэ түүдэгэй табигдаһан, тайлгата газарые экспедици нээгээ. Хандагайн араг яһан, тэрэнэй яһаар бүтээгдэһэн толгой мүн лэ эндэһээ олдобо. Шулуун хутага ба годлиин зэбэнүүд, мүн бусад зэмсэг хэрэгсэлнүүд, зүүдхэл гоёолтонууд хүүрнүүдэй һуурииһаа олдоһон байна.

АНГАЙ АЯГ ААШАТАЙ ХҮБҮҮХЭН

Арба тухай наһанай хүбүүхэниие ангуушад Индиин Уттар-Прадеш штадтахи Барейли гэжэ районһоо олобо.

Тэрэ үхибүүн дуугаржа шададаггүйһөө гадна, мүн абари зангаараа, аяг аашаараа ан амитадта адлирхуу. Удаан саг соо зэрлиг ан арьяатадай дунда ябаһан гэжэ багсаагдана.

ДАЛАЙ — «ПОЧТАЛЬОН»

БУТЫЛКА доторой почто тухай юу мэдэхэбибди? Мурманскын журналист Владимир Ждановай суглуулһан зүйлнүүд энэ асуудалда харюу үгэхэ. Бутылка доторой почто тухай мэдээсэлнүүдые газетэнүүдһээ, журналнуудһаа хайшалжа абаад суглуулаа.

Иимэ почтын түүхэ эртэ урдаһаа уг үзүүртай. Нэгэтэ Колумбиин онгосонууд түйлай шанга һалхи шуурганда дайрагдаһан юм гэдэг. Суута аяншалагша судныңгаа журналһаа эгээн гол шухала хуудаһануудыень булгажа, бишыхан боошхо соо хээд, далай руу табижархиһан байгаа ха. Энэ «бэшэгыень»... 359 жэлэй үнгэрһэн хойно олоһон юм гэхэ.

Элдэб нюусануудые элирүүлхэ шимэрхүү юумэнүүд мүнөө далай соо олон байха: 1845 ондо Джон Франклинай экспедицидэ хабаадагшад шэл, бронзо амһарта соо 200 гаран бэшэг хэжэ табяа һэн ха. Теэд зуу гаран жэлэй туршада оройдоол гурбаниинь олдоо.

Индонезиин Хадила, Палан гэдэг олтирогуудай хүн зон далайн почто мүнөөшье хэрэглэдэг.

Хүн түрэлтэнэй харилсаанай эгээн һонирхолтой зүйлнүүдэй нэгэнтэйнь холбоотой түүхын суглуулбариие Владимир Жданов хэблүүлэн гаргуулха һанаатай.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Партийна билет» — түрүү бэшэг. «Дүрбэдэхи, тодорхойлхы: мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй һонин.
Хоёрдохи хуудаһанда: Сэлэнгын районно партийна конференциин тоосоон. «Найдамтай хани» — В. Тюменцевэй статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.
Гурбадахи хуудаһанда: «Лениндэ зорюулагдана» — подборко. «Гэр байрын жаса ба ажалай түлөөһэн» — корреспонденци. Хилын саана.
Дүрбэдэхи хуудаһанда: Спорт. Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» харуулна.

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Һурагшадта — «Искусствын мастернууд — ухибүүдтэ». РСФСР-эй арадай артист Д. Н. Журавлёв уншана. 15.20 — **Олон түмэнэй ленинскэ университет.** «Дэлхэйн социалис оронууд — олонниты́н ургалта хурсадхаха хүсэн». 15.50 — 16.00 — Забһарлалга. 16.00 — «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. «А ну-ка, девушки!» (үнгэтэ). 17.30 — «Манай хүршэнэр» — телевизионно жэжэ зүжэгүүдэй театр (үнгэтэ). 18.20 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн (үнгэтэ). «Спартак» — «Динамо» (М). (3-дахи үе, суранзан бэшэлгэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна.

19.30 — «Хүн ба байгаали» гэһэн дамжуулга. 20.00 — Телевизионно һонин. 20.20 — «Танай бэшэгүүдээр» гэһэн дамжуулга. 20.45 — «Мүрысөөн — олон түмэнэй үүсхэл». 21.25 — Комсомолой областной конференциин делегадуудта зорюулагдаһан концерт. 21.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Крылья Советов» — ЦСКА (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» харуулна.

19.30 — «Уран зохёолшо Юрий Бондаревой зохёолнуудай хуудаһануудаар». 20.15 — «Баледтэ дуратайшуулда» (үнгэтэ). 20.40 — «Товарищ бригада» (үнгэтэ) — телевизионно уран һайханай фильм.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон·телеграф·радио

ГАВАНА

В. И. ЛЕНИНЭЙ ДУРАСХААЛДА

ТАСС

В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай лекцинүүд Кубын нийслэл хотодо уншагдана. «Ленин ба парти» гэһэн ээлжээтэ лекци Кубын-совет хани барисаанай нэгэдэлэй байшан соо уншагдаа. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын хүдэлмэришэд тараашадай гүрэнэй үндэһэ һуури табигша тухай хөөрэһэн документальна кинофильм харуулагдаба.

ПРАГА. (ТАСС). Пролетаринадай агуу вождиин нүгшэһөөр 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, «Ленинэй образ Н. Н. Жуковай зохёолнуудта» гэһэн выставкэ Прагадахи В. И. Ленинэй музей соо баярай оршон байдалда нээгдээ. Москвадахи В. И. Ленинэй түбэй музейһээ эльгээгдэһэн экспонадууд эндэ табигдаһан байна.

Совет уран зураашын 80 гаран зураг В. И. Ленинэй образые тодо хурсаар, удха түгэлдэрөөр харуулна.

УЛААН-БААТАР

Хүдэлмэришэд һурана

ТАСС

Улаан-Баатарай промышленна комбинадай 3,5 мянга гаран хүдэлмэришэн һал эмхидхэгдэһэн мэргэжэл дээшэлүүлгын һургуулинуудта һуража эхилбэд.

Нёдондо жэлһээ хойшо республикын промышленна 200 гаран предприятида иимэ һургуулинууд хүдэлжэ захалаа. МНРП-гэй Центральна Комитедэй абаһан хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлгын һуралсал һайжаруулха тухай тогтоол бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна. Үйлэдбэриһөө таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэришэд һурахадаа, гурбан жэлэй турша соо экономическа, техническэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ юм. Һургуулинуудта хэшээлнүүд неделидээ нэгэ дахин үнгэргэгдэдэг. Предприятинуудай инженернүүд хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, техническэ мэргэжэл олгохо училищинуудай, техникумүүдэй, дээдэ һургуулинуудай багшанар өдэ һургуулинуудта хэшээлнүүдые үнгэргэнэ.

РИМ

Израилиин КП-гэй ЦК-гай пленум

ТАСС

Израилиин Коммунис партиин ЦК-гай XI пленум январиин 17—18-да Тель-Авивта болоо гээд эндэ мэдэгдээ. Тодорхойлон хэлэбэл, Египедэй ба Израилиин сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан бусааха тухай хэлсээндэ гар табигдаһан ушарые һайшааһан шиидхэбэри пленум гаргаба.

Сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан бусааха тухай хэлсээн Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ гэһэн ООН-ой Аюулгүйн Соведэй тогтоолнуудые бэелүүлгын эхин, Женевэдэхи эбэй конференциин амжалта түйлаха таарамжатай байдал хангаха шухала алхам болоно гээд Израилиин Коммунис парти тоолоно гэжэ шиидхэбэри доторнь хэлэгдэнэ.

ДЕЛИ

Индидэ метро баригдахань

ТАСС

Индиин нийслэл хотодо метро бариха гэһэн шиидхэбэри Делиин муниципалитет абаба. Метрополитенэй түрүүшын лини Улаан хэрэмые Нагартай холбохо юм.

Баруун Бенгали штадай гол хото — Калькуттада Советскэ Союзай туһаламжаар метрополитен баригдажа байнхай.

ГАВАНА

Хани харилсаанай аша үрэ

ТАСС

Хүдөө ажахын талаар Кубын, Советскэ Союзай эрдэмтэдэй харилсаа холбоон һайн үрэ дүнгүүдые үгөө гэжэ Кубын Наукануудай академиин вице-президент Тирсо Саэнсын «Куба» журналда тунхаглуулһан статья доторнь хэлэгдэнэ. Ороной олонхи институдууд мэргэжэлтэдээр дутамаг, дүй дүршэл багатай байжа, ажал ябуулгаа эхилээ һэн гээд эрдэмтэ бэшэнэ. Совет эрдэмтэдэй. ханинарай түйлай ехэ туһа бидэнэртэ хүргэһэнэй ашаар, хүдөө ажахын асуудалнуудые шэнжэлдэг эмхи зургаануудаа дүршэл шадабаритай, мэргэжэл ехэтэй кадрнуудаар богонихон болзор соо хангажа шадаһан байнабди.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, Кубын Аграрна реформын национальна институдай хоорондын хани харилсаа үргэдхэхэ түсэбүүдые Советскэ Союзай, Кубын эрдэмтэд хамтааран табиба. Шэнжэлэлгын хүдэлмэри түсэблэхэ, залан хүтэлбэрилхэ, туршалгануудые хэхэ асуудалнуудаар зүбшэлгын хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхээр хараалагдаа. Научно-техническэ түйлалтануудтай танилсахын, үйлэдбэриин гоо дүй дүшэл халан абалсахын тула делегацинуудаа эльгээлсэхээр түсэблэгдэнэ.

Хүдөө ажахын иимэ һалбаринуудай — агротехникын хүрьһэ шэнжэлгын, ветеринариин, мал ажалай талаар Кубын, Советскэ Союзай эрдэмтэдэй хани харилсаан улам үргэдхэгдэн хүгжөөгдэхэ байха гээд Тирсо Саэнс тэмдэглэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

ФРАНЦИИН ДУРАДХАЛ

ТАСС

Элшэ хүсэнэй дуталдажа байһантай дашарамдуулан, энээнтэй холбоотой асуудалнуудые хаража үзэхын тула ООН-ой хиналта харгалзалга доро бүхэдэлхэйн конференци зарлахые Франциин правительство дурадхаба. Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Жобер ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхаймда бэшэг эльгээхэдээ, иимэ конференци элшэ хүсэнэй дутагдалһаа уламжалһан бэрхэшээл зайсуулхаар хэмжээнүүдые хараалха. нефтеэр баян оронуудай ба нефть худалдажа абадаг гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай гол гурим тодорхойлхо зэргэтэй гэжэ тэмдэглэнэ.

Элшэ хүсэнэй дутагдал зайсуулха хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхын тула, нефть худалдажа абадаг юһэн ороной зүблөөе февралиин 11-дэ Вашингтондо зарлаха тухай США-гай дурадхалда Франциин болгоомжотойгоор хандаһаниинь мэдээжэ. Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Жобер «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай Министрнүүдэй Соведэй һаяхан Брюссельдэ болоһон сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, элшэ хүсэнэй асуудалые шиидхэхэ зүблөө олоной хабаадалгатайгаар зарлабал таарамжатай гээд мэдүүлһэн байна. Нүгөө талаһаа, нефтеэр баян оронуудай ба нефть худалдажа абадаг гүрэнүүдэй хоорондо хоёр талын хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ шухала гэжэ Франциин түсхай тушаалтад тэмдэглэнэ.

БУЭНОС-АЙРЕС

Байдалынь улам хүндэрнэ

ТАСС

Үдэр хоногуудай үнгэрхэ тума эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэн улам хүндэрхэһөө гадна, дутамаг болоһон дээрэһээнь, Чилиин арад зоной байдал бүри муудажа байна. Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэн ехээр нэмээ. Тиин мүнөө үедэ орон дотор гансашье хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бүлэнэр бэшэ, мүн хангагдангы зоншье үлэсхэлэн хооһон байдалда орожо байнхай. Һүүлэй үдэрнүүдтэ саахарай, ургамалай тоһоной сэн 100 процентээр хүндэрөө. Хилээмэнэй сэн хүндэрхэ байха гээд соносхогдоо.

РИМ

Хани барисаа хүгжөөлгэдэ туһа хүргэһэнэйнь түлөө

ТАСС

Италиин Коммунис партиин Центральна хиналтын комиссиин гэшүүн, ороной ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Амброджо Донини гэгшэдэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба. Италиин, Советскэ Союзай олониитын хоорондохи хани харилсаа хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэһэнэйнь түлөө энэ дээдэ шагнал тэрээндэ олгогдоһон байна.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй БАРАЙГАРАЙ ТАЛМАЙНУУД ДЭЭРЭ

ТАСС

Һарын календаряар шэнэ жэлэй оршоходо — тет һайндэрые тэмдэглэжэ эхилхэдэнь. Вьетнамда тарилгын хүдэлмэриин намар-үбэлэй үе дүүрэжэ байдаг юм. Мүнөө Вьетнамай Демократическа Республикын барайгарай талмайнууд дээрэ ургаса хуряалга дүүрэжэ байна. Хүдөө ажахын 3260 кооперативай ажалшад ороoһо таряа гүрэндэ худалдаха уялгануудаа дүүргэээ. Январиин 15-да демократическа Вьетнамай барайгар ургуулдаг гол районууд түсэбһөө гадуур 26 мянган тонно ургаса гүрэндэ худалдаһан байгаа.

Тхайбинь, Хабак, Виньфу провинцинууд, Ехэ Ханойн хүдөө ажахын районууд түрүүшүүлэй тоодо ороно. Сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаань, республикын хадата районуудай провинцинууд эдээнһээ гээгдэбэгүй. Жэшээлхэдэ, Йенбай провинциин барайгар ургуулдаг ажахынууд ороoһо таряа гүрэндэ худалдаха уялгаяа 22 процентээр үлүүлэн дүүргэээ. Гэхэтэй хамта, шэнэ ургасын барайгар тариха хүдэлмэри эршэмтэйгээр хэгдэжэ байна.

ВЕНЭ

Венэдэхи хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай ээлжээтэ пленарна заседани январиин 22-то эндэ болобо.

БЕРЛИН

МДФЖ-гэй ХАНДАЛГА

ТАСС

Урда Вьетнамай байдалай шахардуу болоһондо һанаашархажа байһанаа дэлхэйн эхэнэрнүүд мэдүүлнэ. Урда Вьетнамай Республикын Революционно сагай зуурын правительствын мэдэлдэ байдаг районуудта сайгон сэрэгүүд ходо ходо зэрлиг бүдүүлигээр добтолно гээд Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин эндэ тарааһан хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Урда Вьетнамай Республикын Революционно сагай зуурын правительствын мэдэлдэ байһан районуудта эсэргүү сэрэгэй ябуулганууддаа дары болюулха, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө сайгон захиргаанай түрмэнүүдтэ тамалагдажа байһан бүхы хүнүүдые сүлөөлхэ эрилтэ МДФЖ табина.

США-гай дэмжэлгэ, тухиралгада түшэглэдэг сайгон захиргаан Парижай хэлсээе бүдүүлигээр эбдэнэ. Харата муухай ябуулгануудыень эрид буруушаан, энэ хэлсээнэй бүхы эрилтэнүүдые бүрин бэелүүлхэ шухала гэжэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци мэдүүлнэ.

Редакторай орлогшо **М. Н. НИМАЕВ.**

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной январиин 24. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. I-01326. Заказ № 00444